

Eesti majanduse olukord ja väljavaated

Konkurentsivõime eksperdikogu raport
Riigikogule

Kuupäev

Nimi

09/06/2026

Kadri Männasoo, Mari Rell, Olavi Miller, Tea Danilov

Konkurentsivõimest analüütiliselt ja tõendus põhiselt

2

Liikmed

- Kadri Männasoo (Tallinna Tehnikaülikool)
- Urmas Varblane (Tartu Ülikool)
- Uku Varblane (Arenguseire Keskus)
- Ülo Kaasik (Eesti Pank)

Kaasatud eksperdid

- Martti Randveer, Mari Pärnamäe, Mari Rell, Kaspar Oja, Liina Kulu (Eesti Pank)
- Einari Kisel, Hannes Agabus, Hakan Berber, Iskandar Mammadzada, Helena Rozeik, Kaire Holts, Mari-Klara Stein (Tallinna Tehnikaülikool)
- Priit Vahter, Jaan Masso, Maaja Vadi, Amaresh Tiwari, Anastassia Pustovalova, Liis Roosaar, Merle Erikson (Tartu Ülikool)
- Tauri Tuvikene (Tallinna Ülikool)
- Annika Rosin (Turu Ülikool)
- Erkki Raasuke (EIS)
- Anne Sulling
- Olavi Miller, Tea Danilov (Arenguseire Keskus)

Eesmärk

Jätkusuutlik
majanduskasv

Tulemused

Ettevõtete
tulemuslikkus

Kulud

Tootlikkus

Tööhõive

Sisendid

Ettevõtlus-
keskkond

Füüsiline
taristu

Klastrid ja
ettevõtete
arengutase

Teadmised
ja talent

Alustingimused

Institutsioonid

Makromajanduslik
stabiilsus

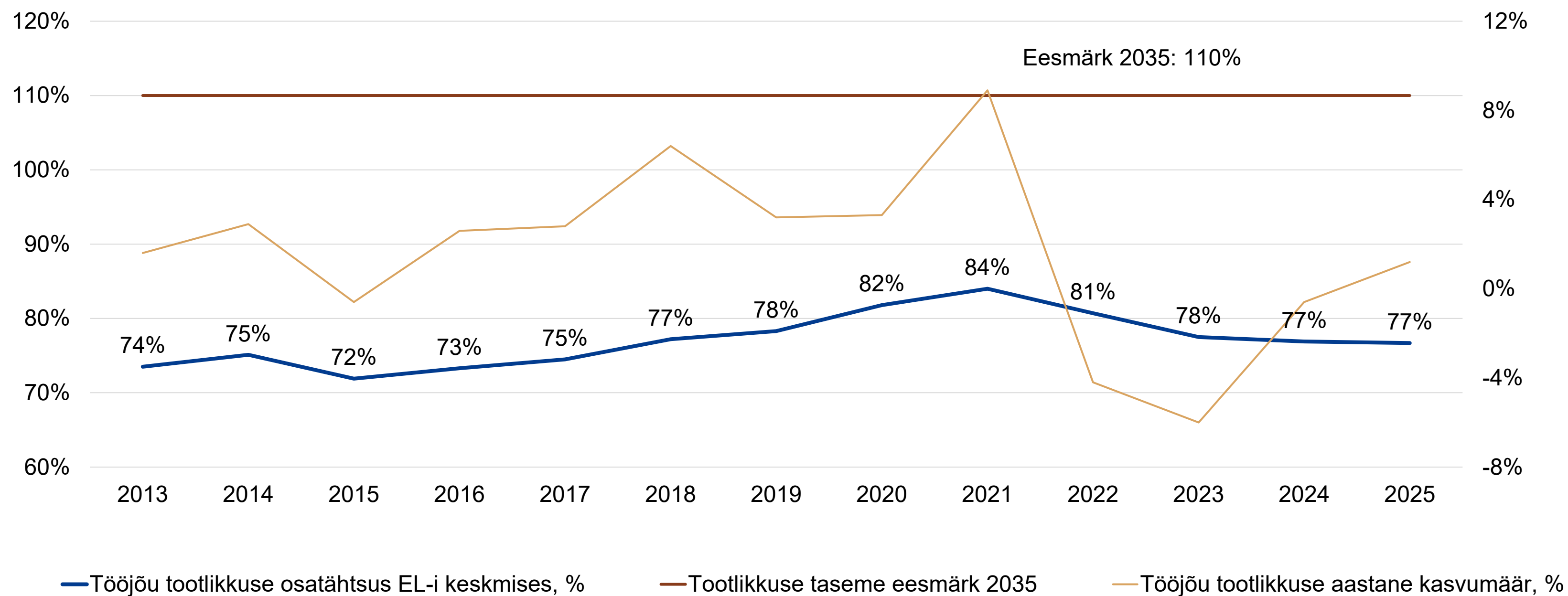
Looduslikud
eeldused

Konkurentsivõime ei ole eesmärk omaette, vaid vahend jätkusuutliku kasvu ja elatustaseme parandamiseks

SKP kasv \approx tootlikkuse kasv + hõive kasv

Töäjõu tootlikkuse konvergennts EL keskmise suhtes on peatunud

Allikas: Eurostat, tabel nama_10_lp_ulc

Selle aasta raporti teemad:

- 1. Eesti ekspordi areng, turuosa, hinna- ja kulukonkurents**
2. Balti riikide majandusolukorra võrdlus
- 3. Välisühenduste mõju Eesti elektriturule**
4. Energiapoliitika makromajanduslik mõju
- 5. Juhtimise roll tehnoloogia rakendamisel tootlikkuse kasvuks**
- 6. Platvormimajanduse olukord ja tulevikuväljavaated Eestis**
- 7. Kaitsetööstuse roll Eesti ekspordi ja lisandväärtuse mootorina**
- 8. Finantsinstrumendid ettevõtete kasvu ja investeringute rahastamisel**
9. Ülevaade rahvusvaheliste organisatsioonide soovitustest Eestile

Pilk maailmas toimuvale: tegevuskeskkond ja trendid

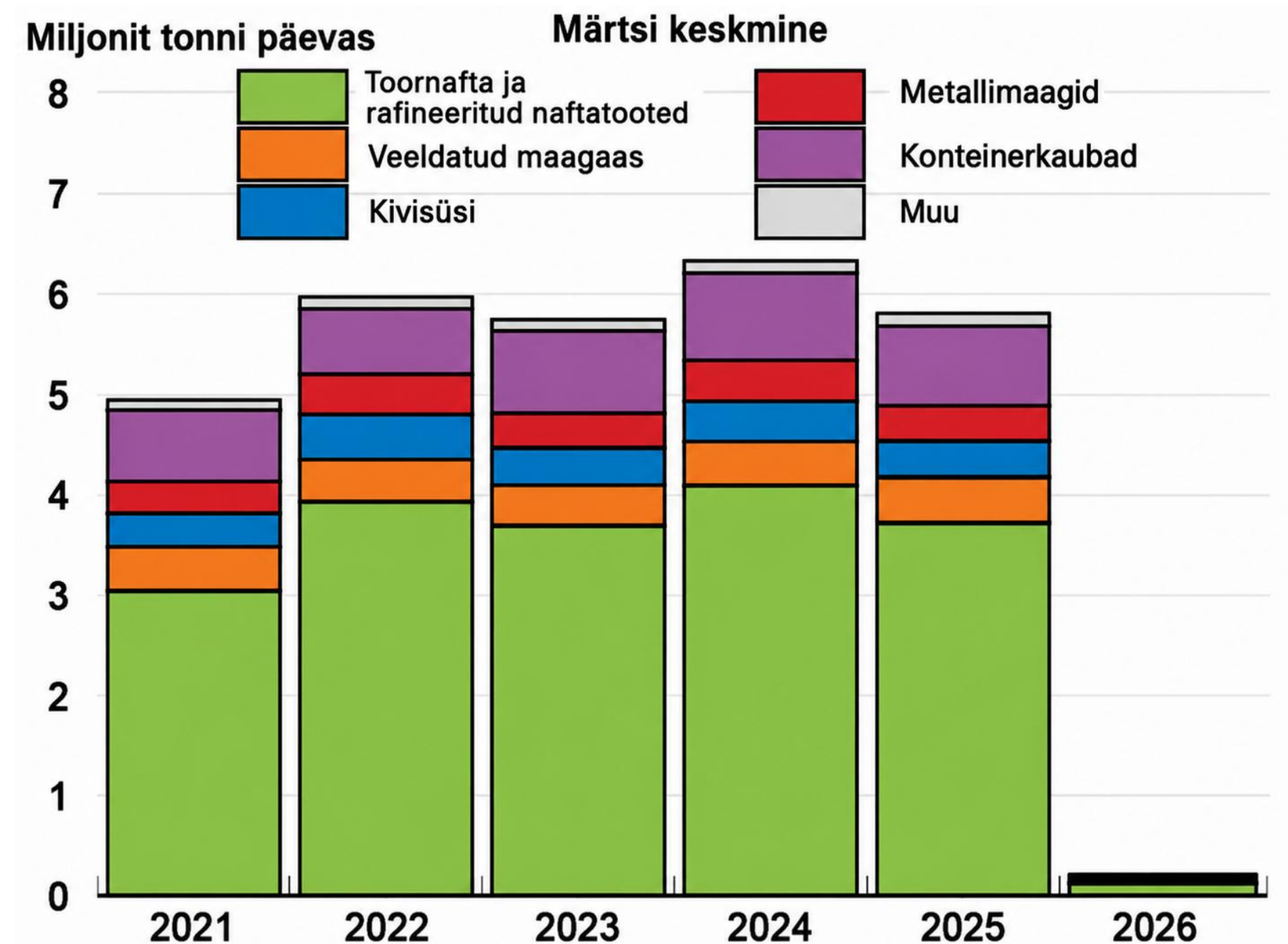
Uku Varblane (Arenguseire Keskus)

Iraani konflikt süvendab maailmamajanduse seniseid riske

- Viimaste aastate tegevuskeskkonda tervikuna iseloomustab äärmiselt suur volatiilsus.
- Hetkel aktuaalsed julgeoleku ja energiaga seotud riskid ei asenda varasemaid pikema mõjuga suundumusi, vaid pigem võimendavad neid.
- Iraani kriisi mõjuskanalid maailmamajandusele:
 1. **Energiaturgude šokk** -> kõrgemad tootmis-, transpordi- ja sisendkulud
 2. **Väetise- ja toiduhindade tõus** -> toiduinflatsioon ja leibkondade ostujõu vähenemine
 3. Ettevõtete kindlustunde ja **investeeringute langus**
 4. Maailmakaubanduse edasine **killustumine ja proteksionismi kasv**

Kaubaveo mahud Hormuzi väinas

Allikas: OECD

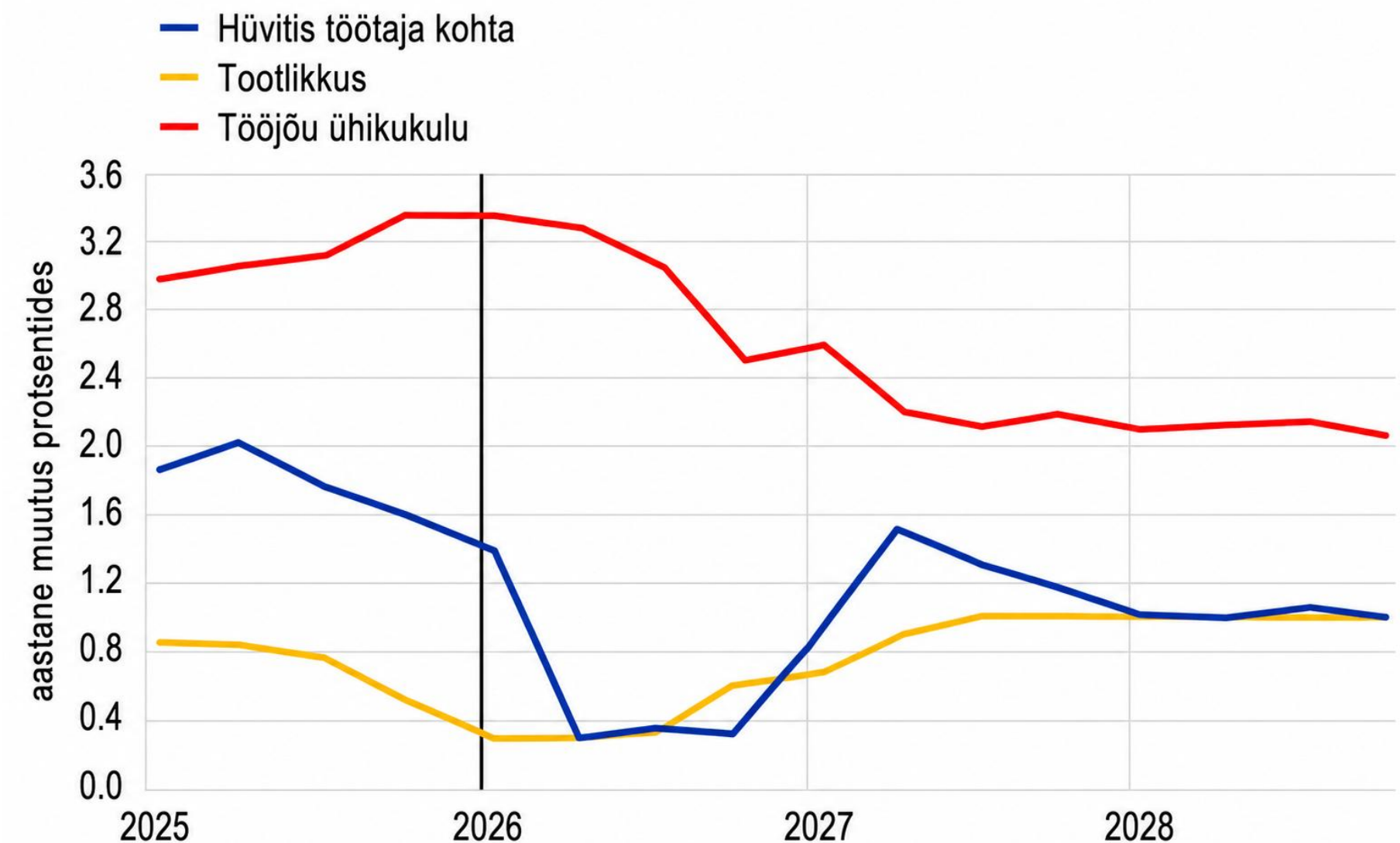

Euroopal tuleb toime tulla kolme suure ülesandega

- **Energiajulgeolek vajab korruga lühiajalist varustuskindlust ja impordisõltuvuse vähendamist.**
- **Euroopa kaitsevõime vajab tugevdamist ja selleks vajaliku rahastuse loomist.**
- **Tootlikkus peab kasvama.** Euroopa pikaajalise kasvuvõime taastamiseks ei piisa ainult investeeringute mahu suurendamisest, see peab tõstma tootlikkust.

Euroalal oodatakse 2026. aastaks üsna tagasihoidlikku 0,8-0,9 protsendist SKP kasvu, mis võiks kiirenedada 2027. aastal 1,2-1,3 protsendini

Euroopa Liidu riikide tööjõukulude ja tootlikkuse prognoos

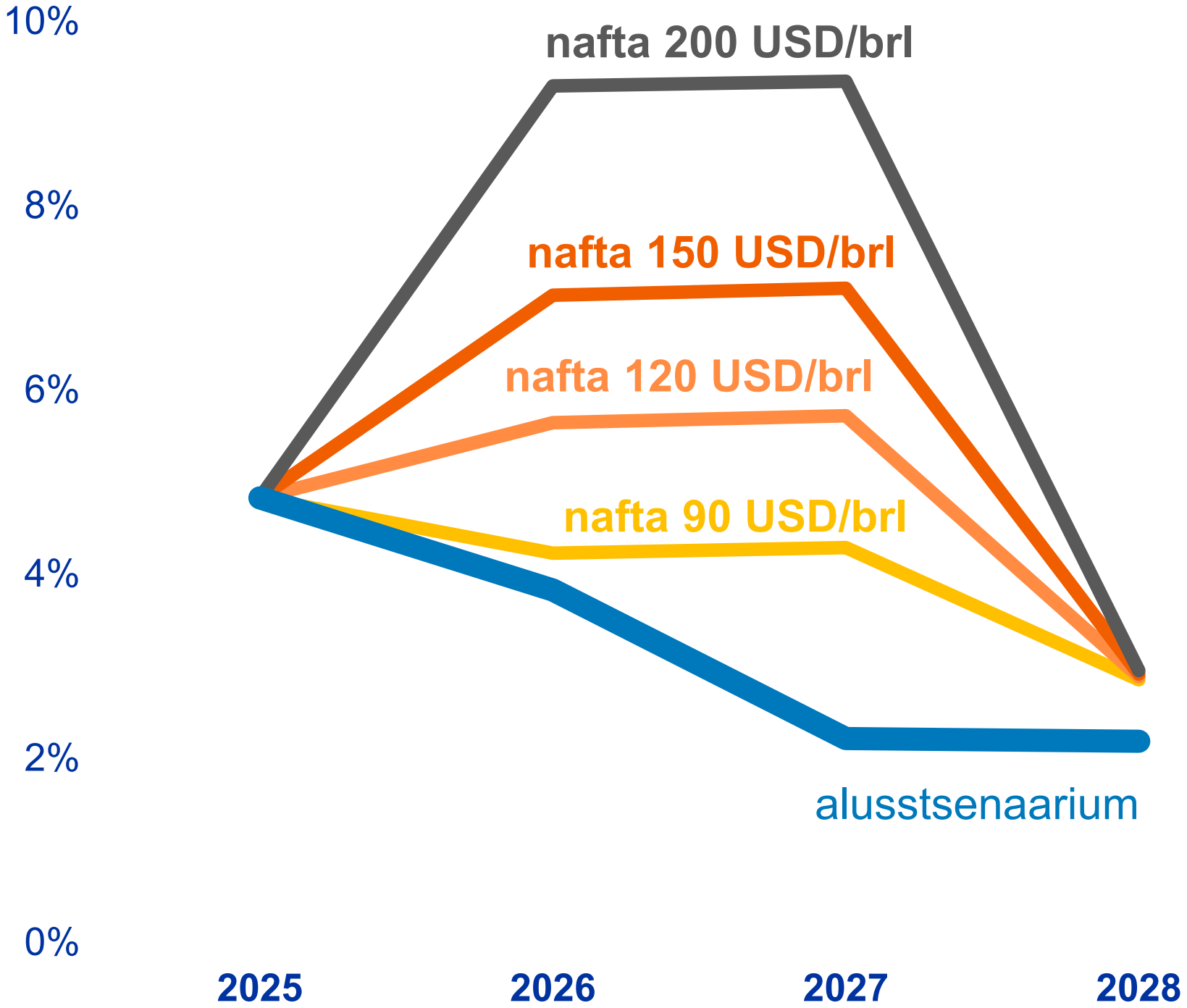

Allikas: Euroopa Komisjon

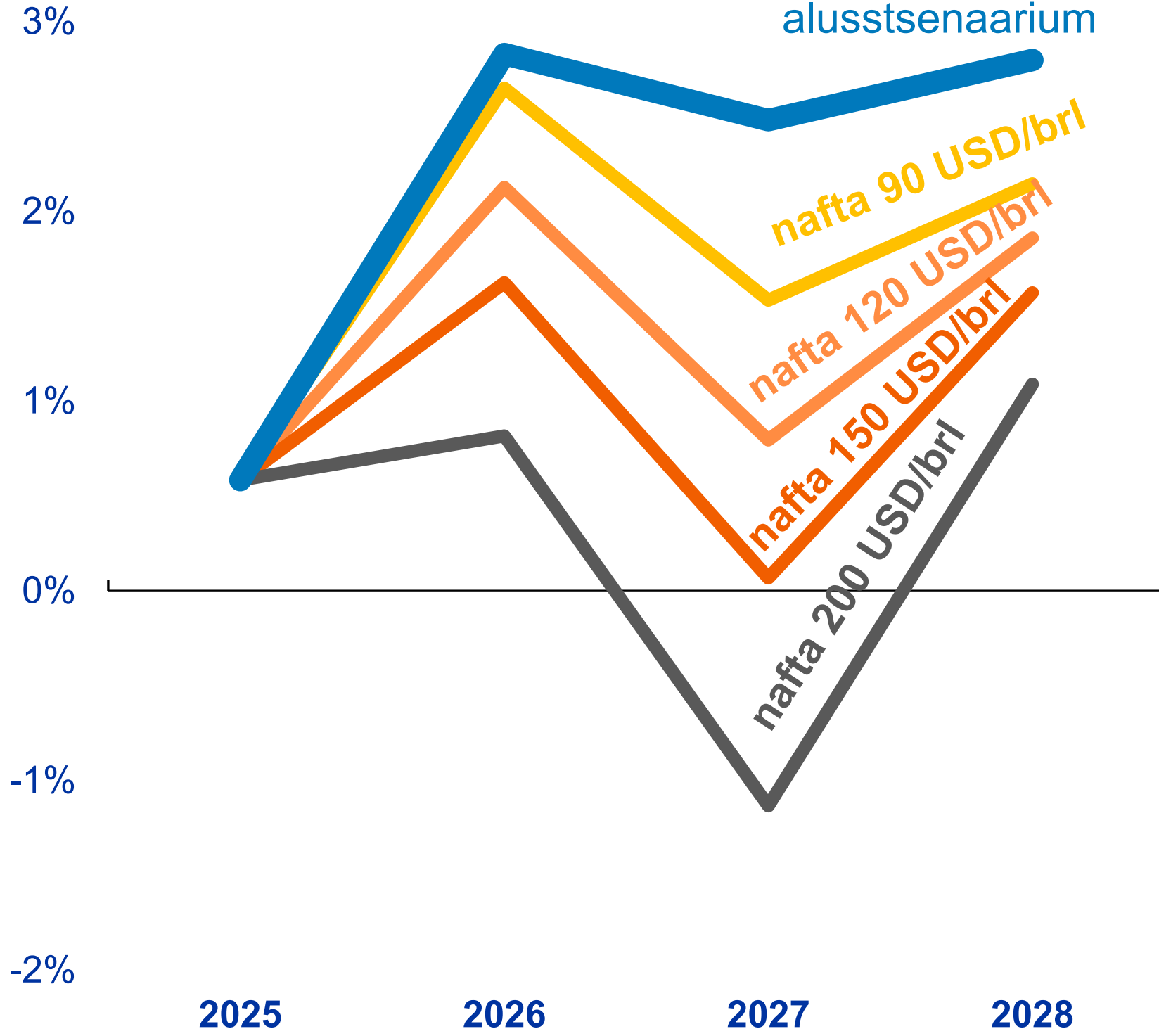
Eesti majanduse väljavaade sõltub geopoliitilistest arengutest

THI kasv

Majanduskasv

Allikas: Eesti Pank

Konkurentsivõimet toetab ettevõtete jaoks etteaimatav regulatiivne keskkond

- Tugevdada pikaajaliste seaduste ja arengukavade poliitikaülest toetust
- Hoida suuremat sõnumidistsipliini välis- ja majanduspoliitilises avalikus suhtluses

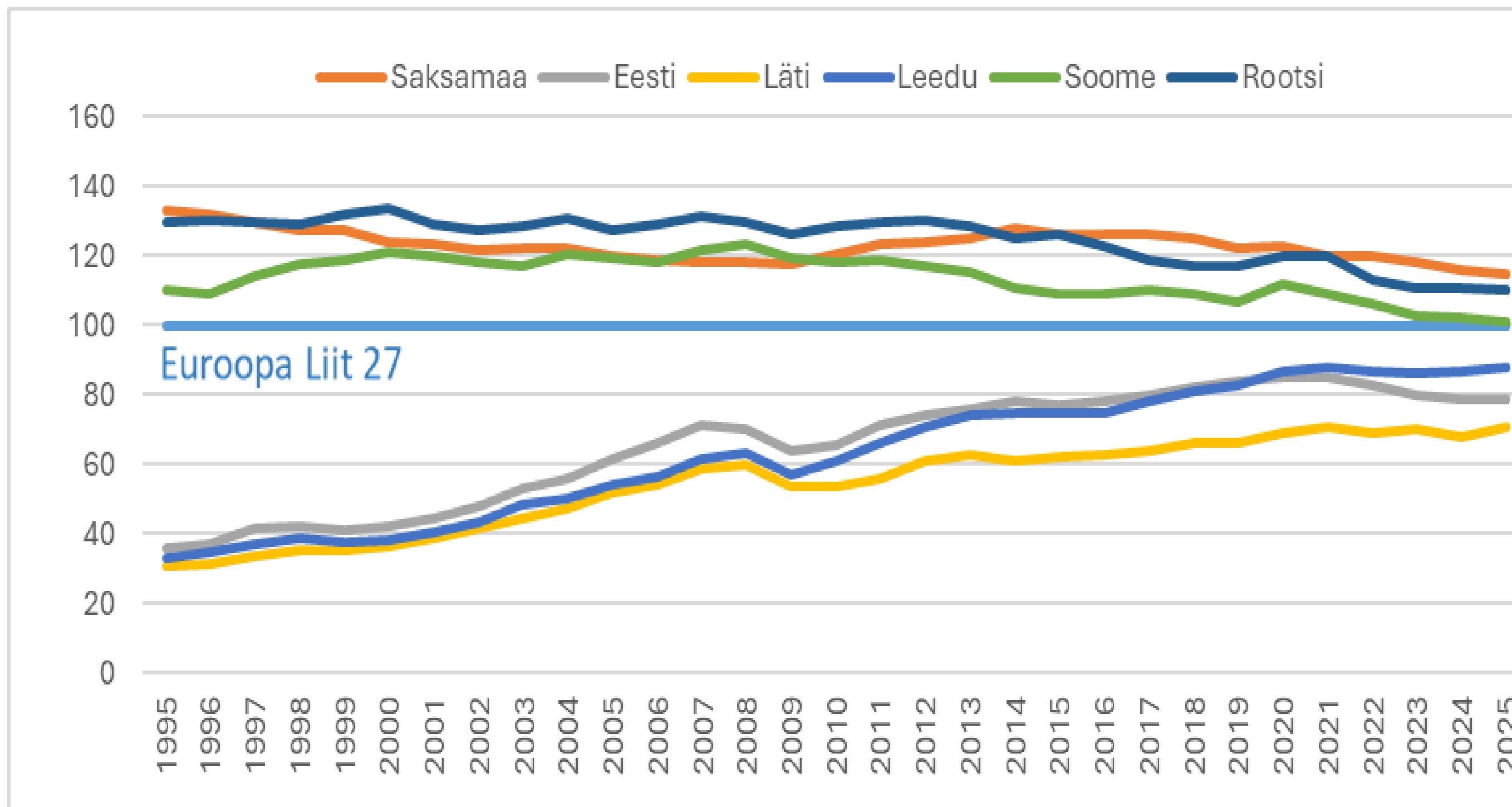
Eesti ekspordi areng, turuosa, hinna- ja kulukonkurents

Mari Rell (Eesti Pank)

Eesti on viimastel aastatel maailmamajanduses aset leidnud arengutele mõnevõrra alla jäänud

SKP inimese kohta (ostujõu pariteedi alusel, % EL27-st)

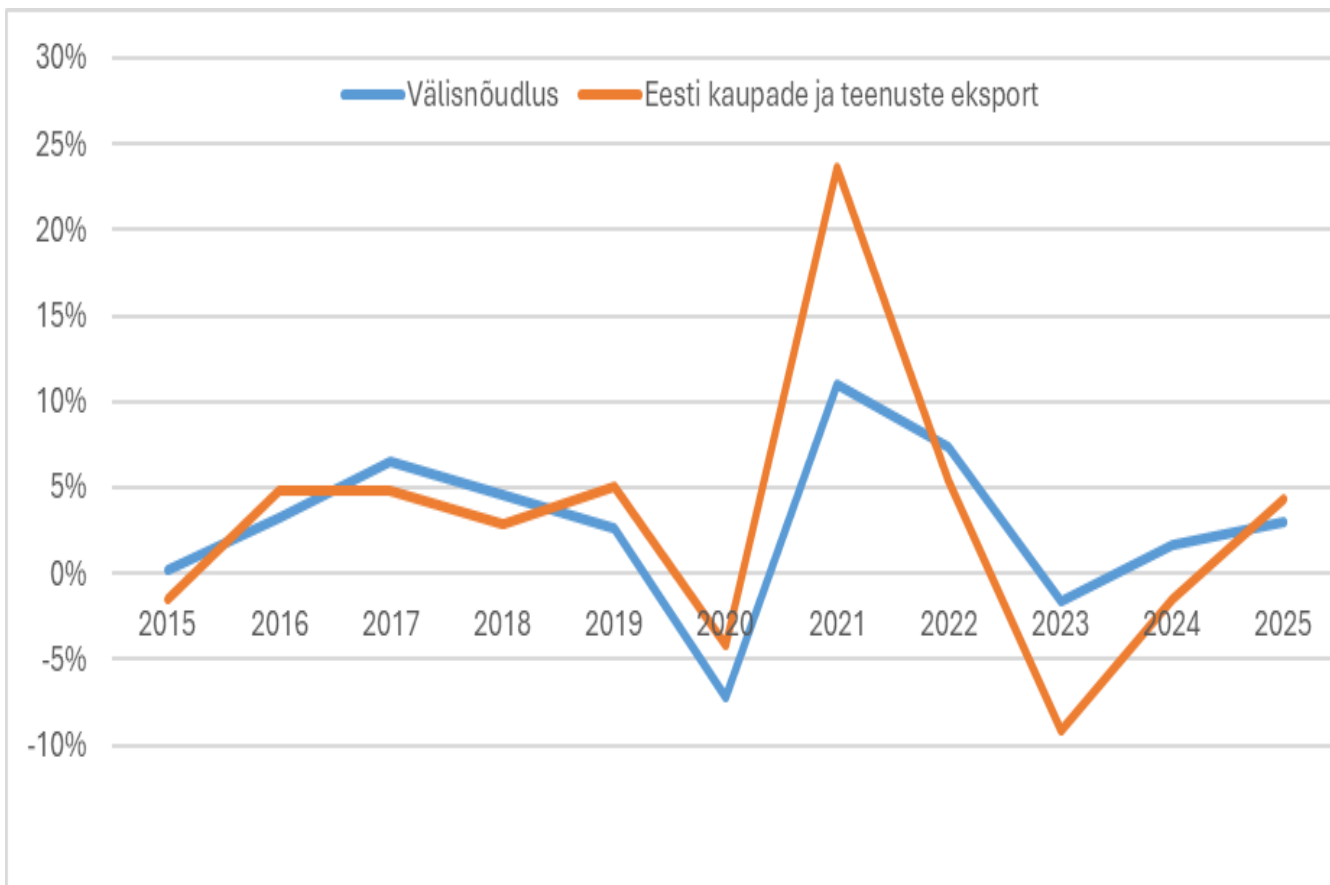

- Eesti oli 2025. aastal SKP ostujõu pariteedi (PPP) alusel võrrelduna ehk suhteliselt rikkuselt ELis 20. kohal.
- Võrreldes aasta varasemaga on Eesti libisenud koha võrra tahapoole: meist kõrgemale liikus Poola

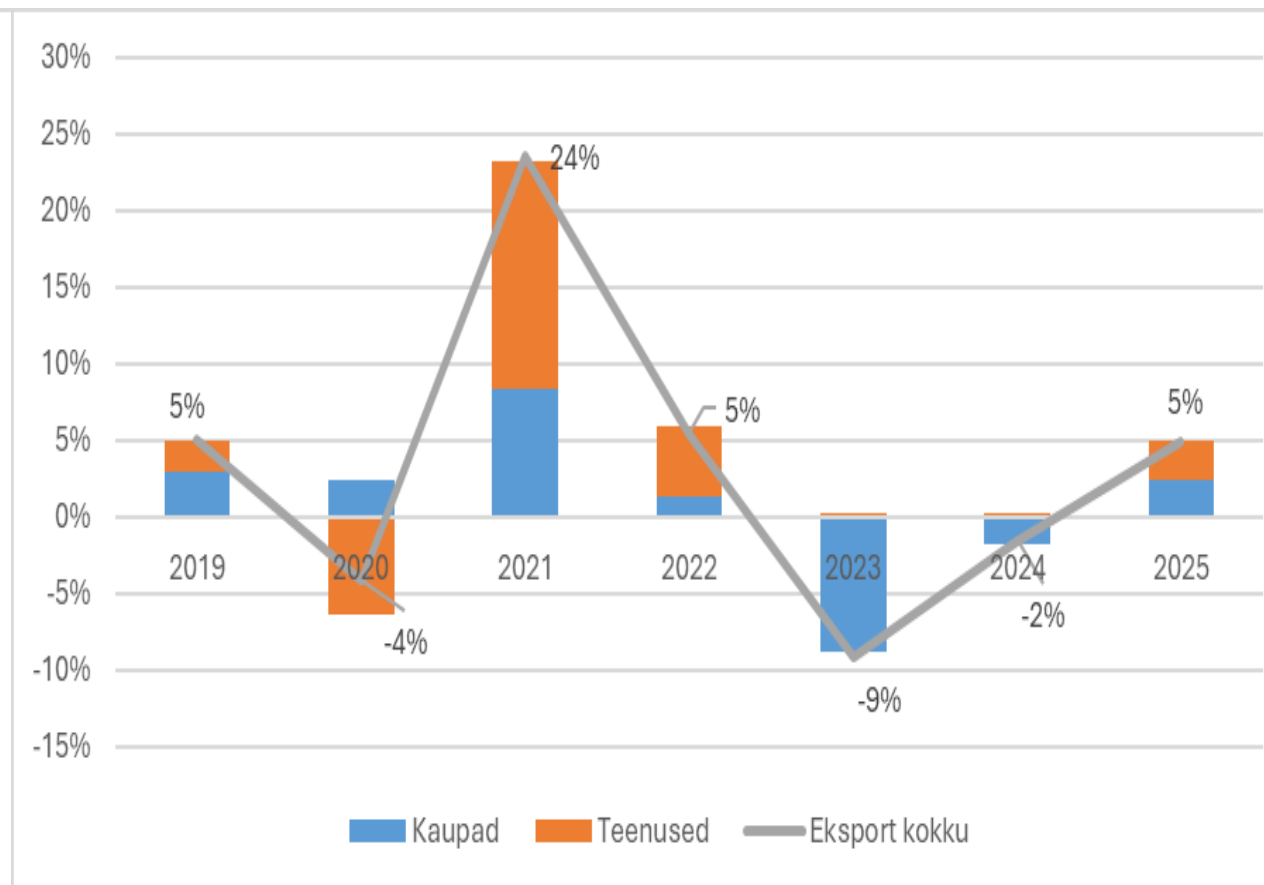
Kesk-Euroopa on lähiaastatel kõige suurema potentsiaaliga ekspordi sihtturg

Eesti kaubanduspartnerite välisnõudluse ning ekspordi mahu muutus

Eesti kaupade ja teenuste ekspordi mahu aastane muutus ning kaupade ja teenuste panus sellesse

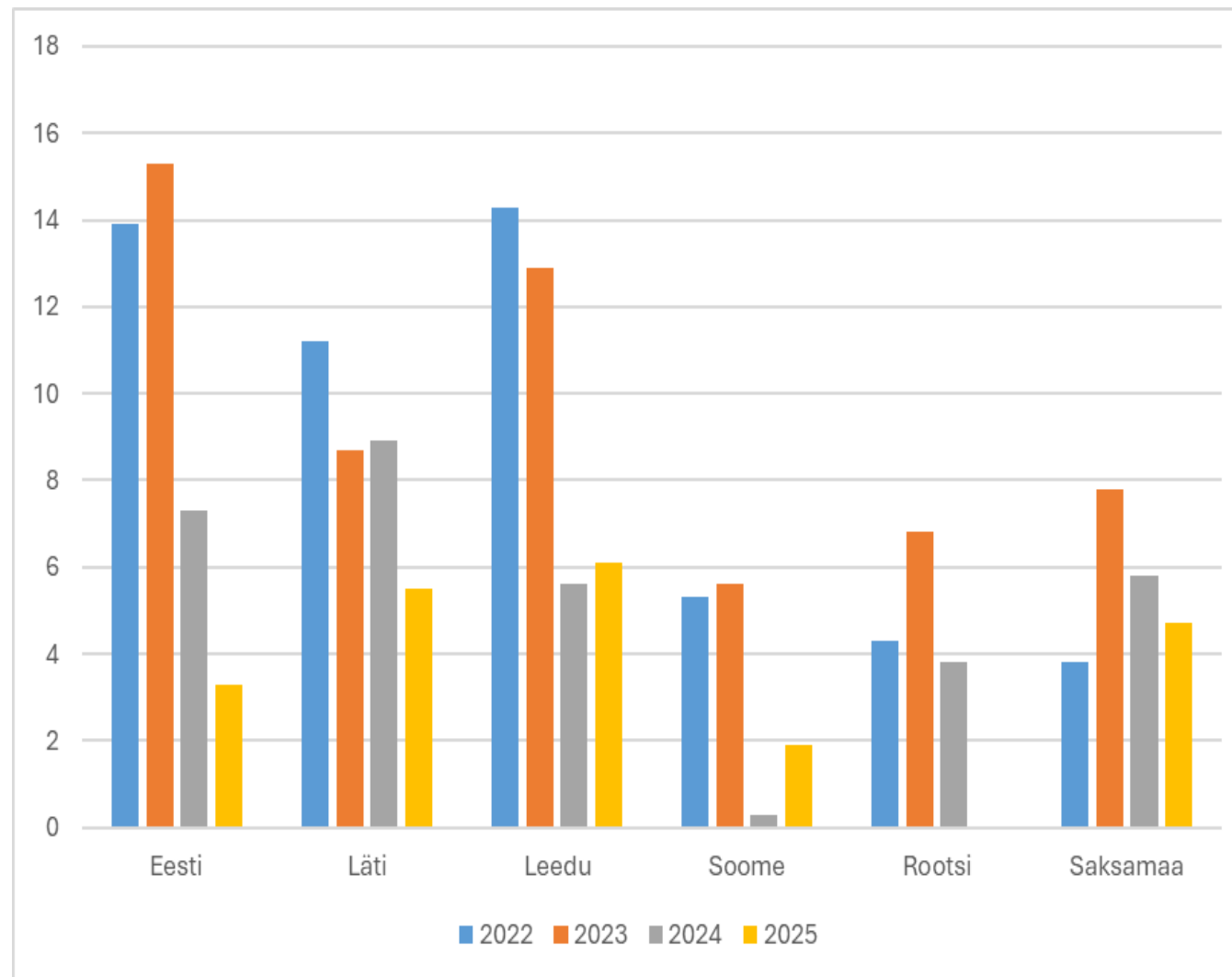
Allikas: Statistikaamet, Eesti Pank

- Eesti ekspordi turuosa kahanes aastatel 2023–2024 märkimisväärselt. Möödunud aastal olime ilmselt mõnevõrra plusspoolel (*täpseid andmeid pole veel ilmunud*).
- 2025. aastal toetasid ekspordi kasvu nii tsüklilised kui ka struktuursed tegurid. Tsükliline tugi tuli kaubanduspartnerite nõudluse kasvust ja parandas ennekõike töötleva tööstuse ekspordit. Viimasel aastal oleme kasvatanud ekspordi turuosa just Kesk-Euroopas – Saksamaal, Poolas ning ka Leedu suunal. Sealsed turud on võitnud tarneahelate muutusest, eriti Poola.
- Struktuurse muutusena näeme teenuste ekspordi tähtsustumist väliskaubanduses. Teenuste ekspordi stabiilne kasv on toonud kaasa teenuste osakaalu suurenemise koguekspordis. Kui 2019. aastal moodustasid teenused 35% koguekspordist, siis 2025. aastal oli see 45%.

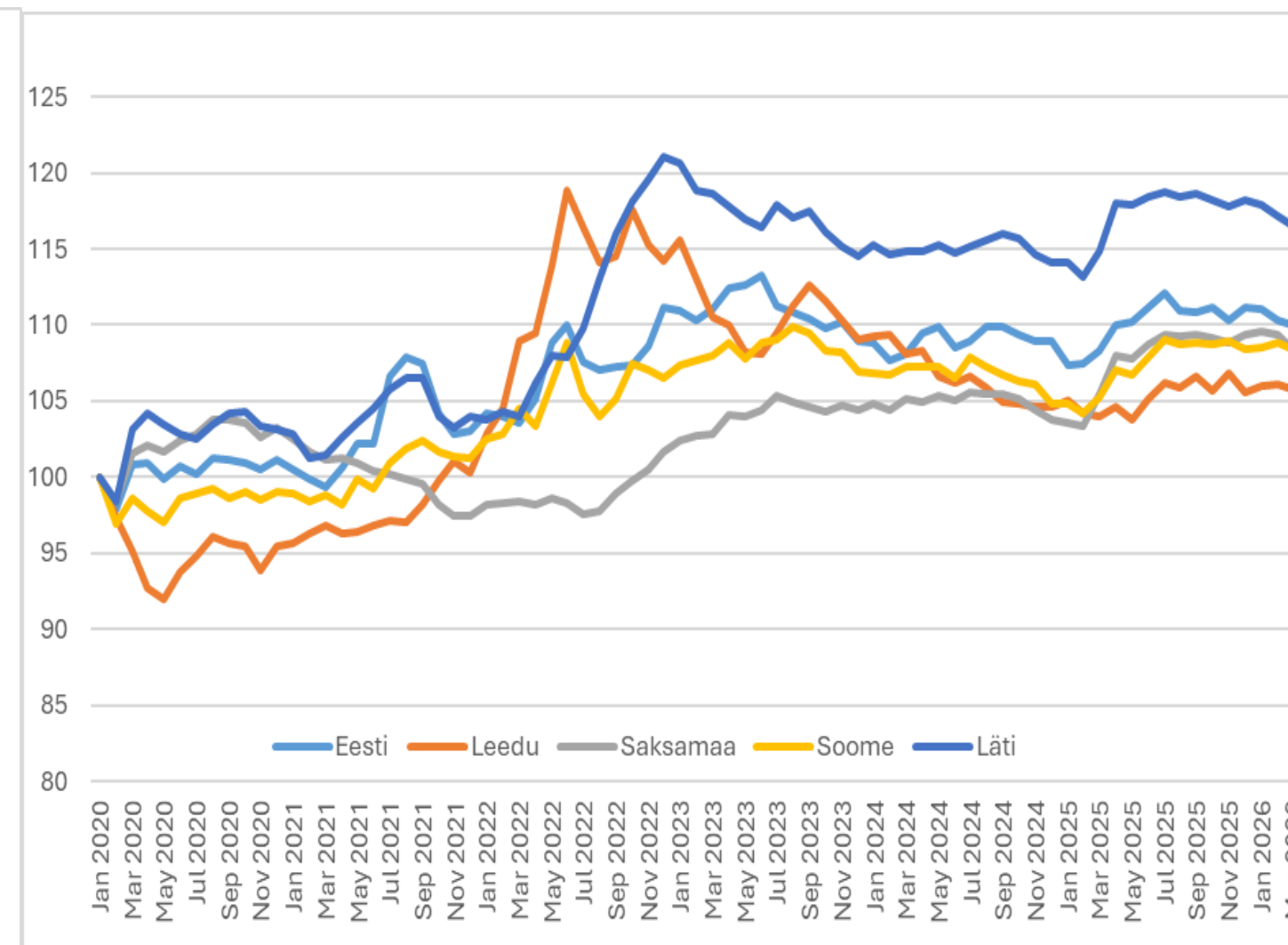
Eestis, Lätis ja Leedus on konkurentsivõimet halvendanud ennekoike tööjõukulude kiirem kasv

Nominaalne tööjõu ühikukulu töötaja kohta aastatel 2022–2025, aastane muutus (%)

Ühtlustatud konkurentsivõime indeks on arvutatud tootjahindade põhjal, 2020_01 = 100

- Tööjõukulude kasvu surve on küll leevenenud, kuid Eestis, Lätis ja Leedus on tööjõukulude kiirem kasv siiski konkurentsivõimet kõige enam pärssinud
- Toormete ja tootmissisendite hindade kasvu surve möödunud aastal taandus ning meie töötleva tööstuse konkurentsivõime mõnevõrra paranes
- 2025. aastal suurendasid USA tariifid Euroopa tootjate kulusurvet mitte ainult otseselt, vaid ka kursimuutuste kaudu: kui tariifidest tingitud ebakindluse taustal dollar tugevnes, kallinesid dollarites hinnastatud energia, toormed ja vahetooded euroala tootjatele, mis võimendas sisendikulude kasvu ja pärssis täiendavalt konkurentsivõimet.

Allikas: Eurostat

Elektriühenduste mõju mittejuhitava taastuvelektri optimaalsele mahule ja hinnale Eestis

Kadri Männasoo (Tallinna Tehnikaülikool)

Põhja-Balti elektriturg: võimalused ja piirangud

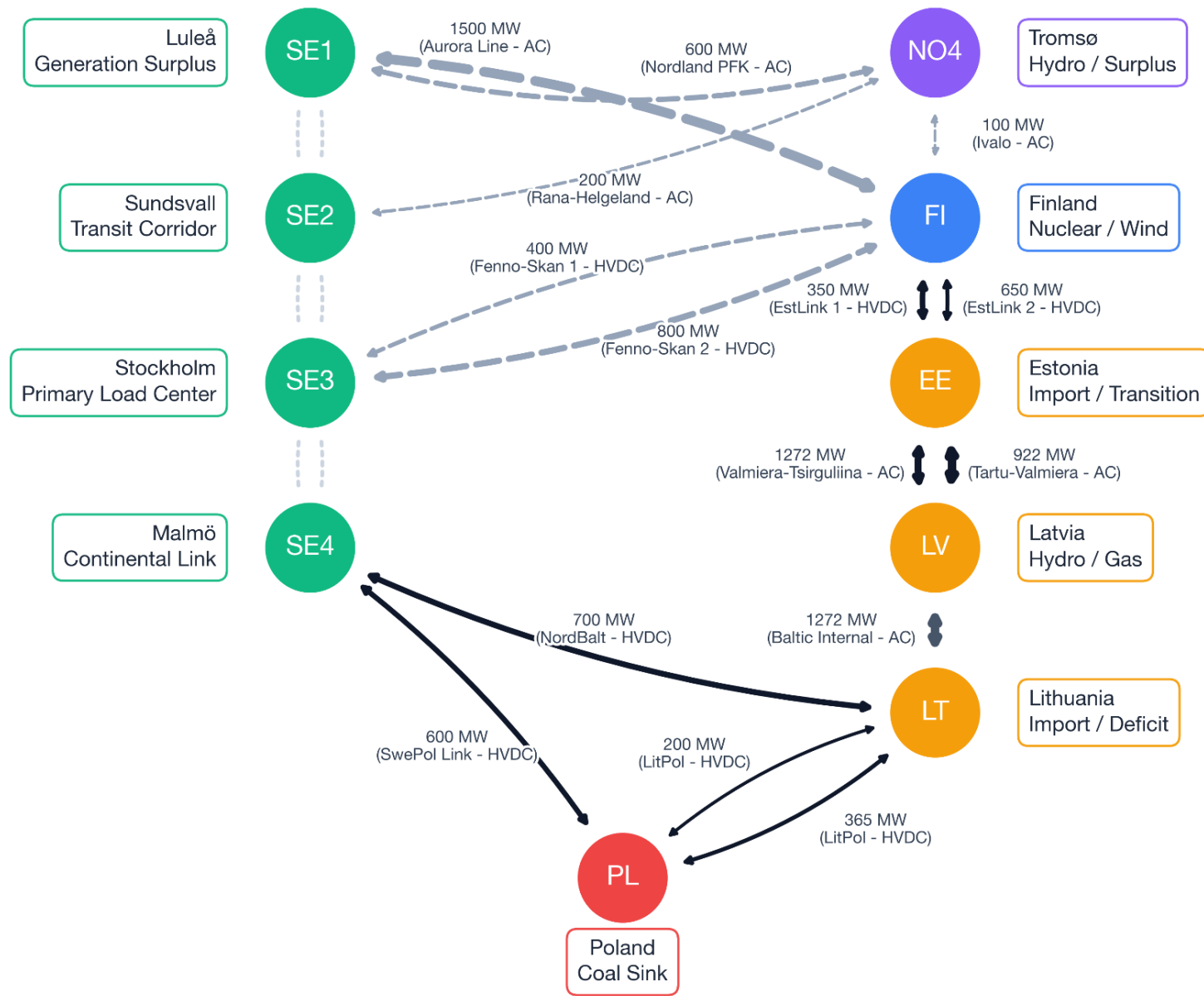
Kadri Männasoo ja Hakan Berber

DATA SOURCE: ENTSO-E TRANSPARENCY PLATFORM
PERIOD: 2025-02-08 TO 2026-02-07

Grid Topology Map: Directional Trade Limits & Cable Types

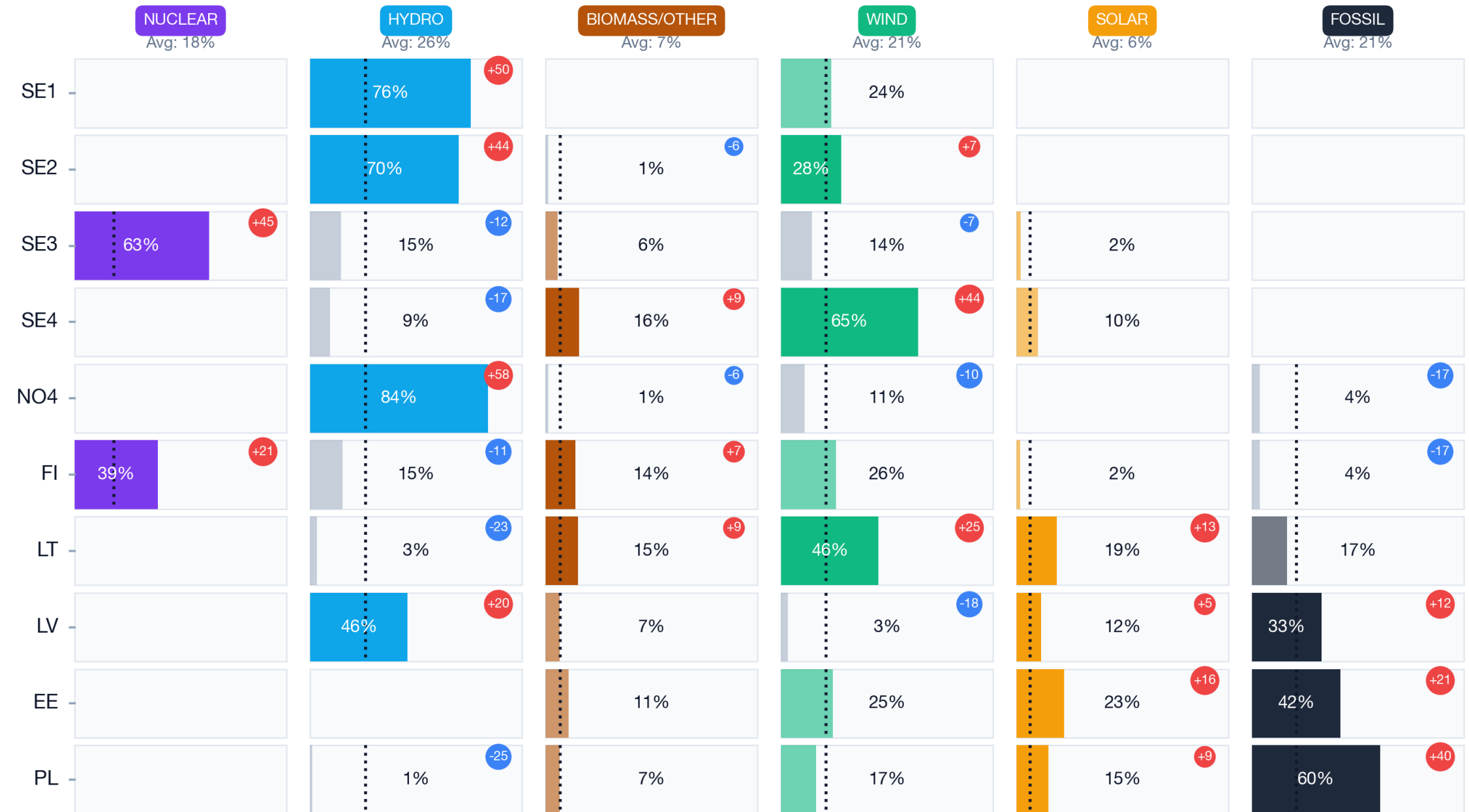
Line thickness is proportional to MW capacity. AC = Alternating Current, HVDC = Subsea/Back-to-Back Direct Current.

Grid DNA: Absolute Generation Mix & Structural Deviation

A unified matrix. The filled horizontal bar represents the zone's absolute generation %. The vertical dotted line is the Regional Average. Circular badges reveal significant structural deviations (+/- percentage points) from the rest of the region.

DATA SOURCE: ENTSO-E TRANSPARENCY PLATFORM
PERIOD: 2025-02-08 TO 2026-02-07

- Enamik regiooni hinnapiirkondi ühendatud vähemalt kolme teise piirkonnaga. Erandiks Eesti ja Läti kus välisühendused on vaid põhja-lõuna suunalised.
- Regioonis tervikuna taastuva või madala süsinikeitmega tootmise osakaal ligi 80%. Fossiilenergiat enim Poolas ja Balti riikides. Balti riikidest omakorda Eestis.
- Eesti positsioneerub regioonis elektrikaubanduse vahendajana, meil puudub nii otse ligipääs odavale Põhja-Rootsi ja Norra energiale kui ka juurdepääs Kes- Euroopa nõudlusele.
- Eesti ja Leedu on regiooni juhtivad päikeseenergia-riigid – ülejääk liigub Soome madala hinnaga, sest korrelatsioon Soome nõudlusega on negatiivne.

Välisühendused ja varustuskindlus

Estlink 3 eeldatavad mõjud (**Hannes Agabus**):

- Suurem ühendatud turg parandab elektrisüsteemi varustuskindlust
 - ❖ Hõlpsam koordineerida, atraktiivsem investoritele
 - ❖ Täiendav süsteemi käivitusvõimsuse lisandumine
 - ❖ Estlink3 ehitamisega kaasneb Eesti sisevõrgu arendamine, eriti Lääne-Eestis avades uusi võimalusi taastuenergia liitumisteks
 - ❖ Otsese varustuskindluse peavad siiski tagama lokaalsed võimsused
- Välisühenduste katkestuste mõju börsihinnale (**Kadri Männasoo ja Iskandar Mammadzada**)
 - ❖ Ökonomeetiline kausaalne hindamine SDID, LP-DID ja RDIT meetoditega tunnipõhistel turuandmetel
 - ❖ Estlink 2 sabotaaž 25.dets 2024: hind tõusis ~33.5 €/MWh ↑
 - ❖ Desünkroniseerimise järgne saartalitlusrežiim: hind tõusis täiendavalt ~ 40 €/MWh ↑
 - ❖ Estlink 2 ühenduse taastamine 20.juuni 2025: hind langes ~ 25 €/MWh ↓

Tarbimise ja tootmise dünaamika: mõju turuosalistele

Kadri Männasoo

- Sünkroniseerivate tehnoloogiate juurutamisega (salvestus, tarbimise digitaalne juhtimine, tööstuslik elektrifitseerimine jt) tarbimise (eriti päevasisene) volatiilsus langeb
 - ❖ Nii Soomes kui Eestis langes 2024-2025 võrdluses tarbimise standardhälbe-keskmise suhe 4 pp
- Tarbimise ja mittejuhitava tootmise korrelatsioon eeldatavalt kasvab
 - ❖ Eestis korrelatsioon 2025: -0.05 (2024: -0.04)
 - mittejuhitava taastuenergia (MJE) lisandudes langeb hind lineaarselt
 - ❖ Soomes 2025: +0.28 (2024: +0.23)
 - MJE lisandudes langeb hind mittelineaarselt, sigmoid-funktsioonina (Eriksson et al, 2026)
- Tarbimise juhtimisega tõuseb nõudlus madal-hinna-tundidel
 - ❖ täiendav nõudlus päikese- ja tuuleparkide elektritoodangule
 - ❖ taastuenergia lisandudes ja nõudluse kohandudes (salvestus) langeb tipujaamade töökoormus ja tipuhind
 - ❖ Estlink3 kahandab tipujaamade töökoormust oluliselt
 - import juhitud hüdro- ja tuumaenergia tõrjub kohalikud tipujaamad turult välja
- ENOMA simuleerib 2 x 4+ stsenaariumit *status-quo* ja Estlink3-ga erinevatel tarbimise-tootmise dünaamikatel
 - ❖ tugevam tarbimise-tootmise korrelatsioon vähendab päikese- ja tuuleenergia mõju hinnale

Stsenaarium (1): “Status Quo” ja madal dünaamika

- Jätkub suuresti senine Eesti hinnarežiim ja nõudlus ei kohandu oluliselt lisanduvale päikese- ja tuuleenergiale

- ❖ päikese- ja tuuleenergia lisandudes piisavat nõudlust madalatele hinnatundidele ei teki ja börsihind langeb lineaarselt

- ❖ Päikese- ja tuuleparkide netotulu langeb proportsioonis hindadega

- ❖ Hindade langusega tõuseb vajadus tõsta taastuvenergia toetusi

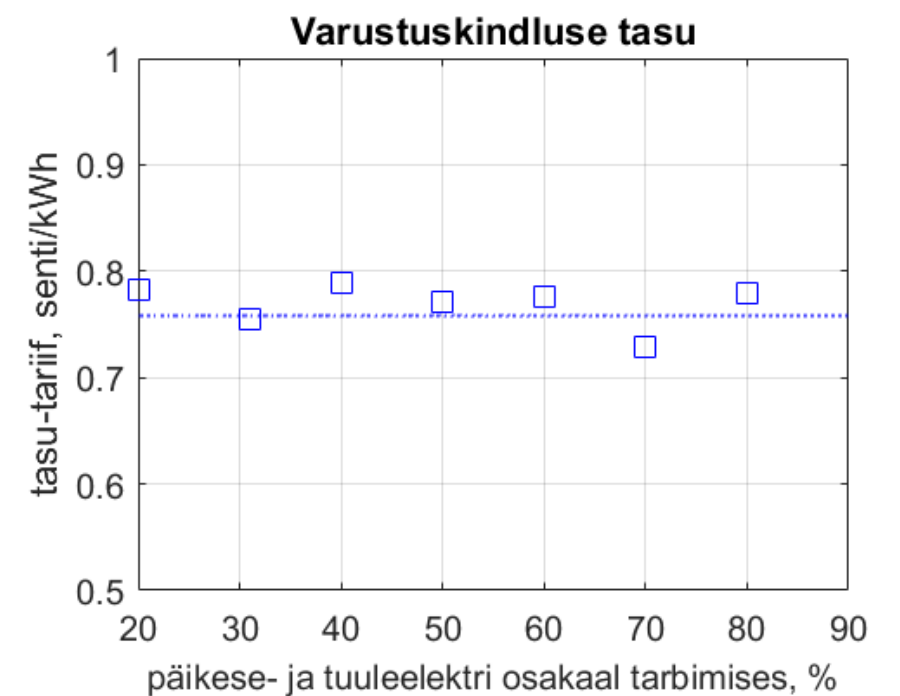
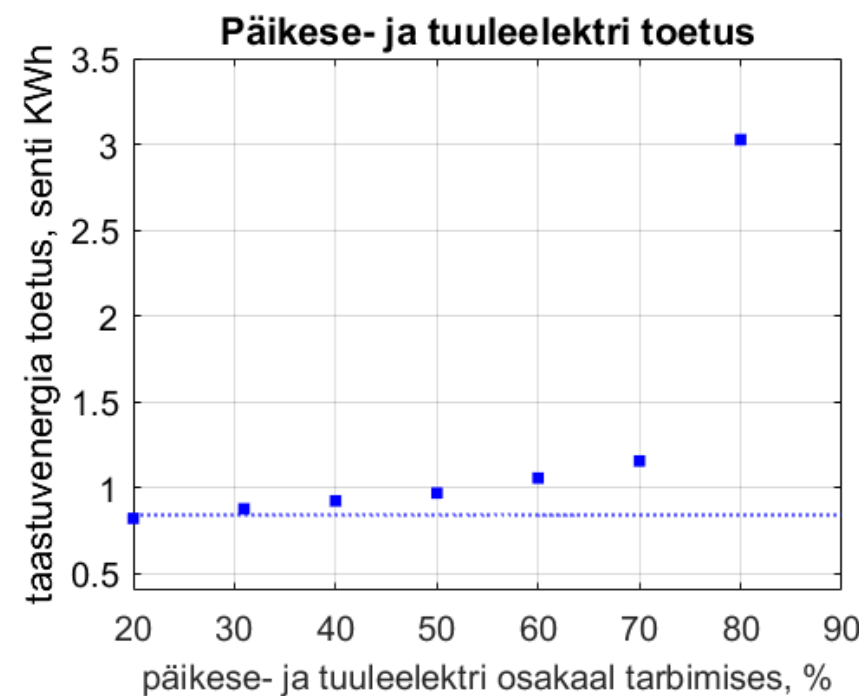
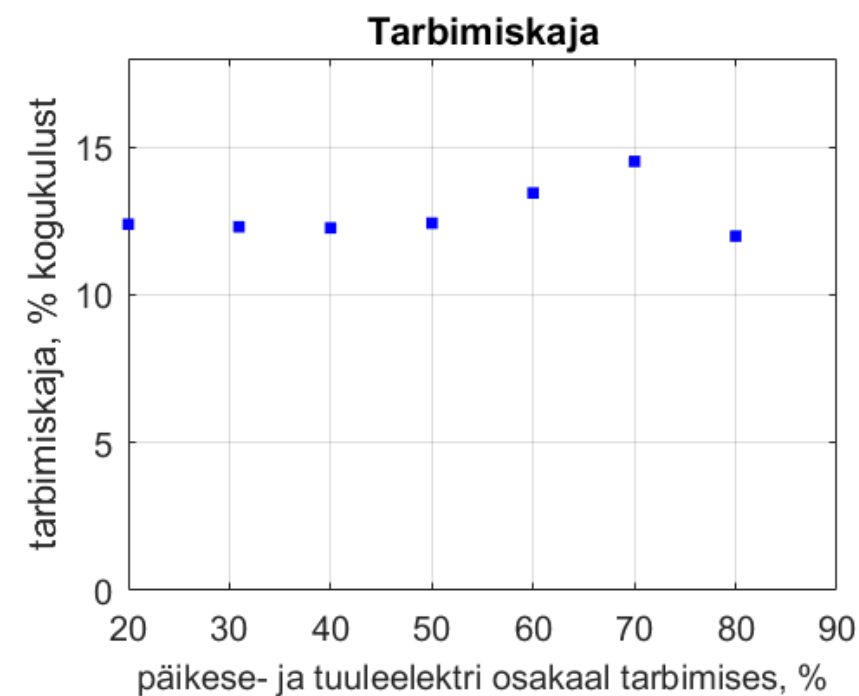
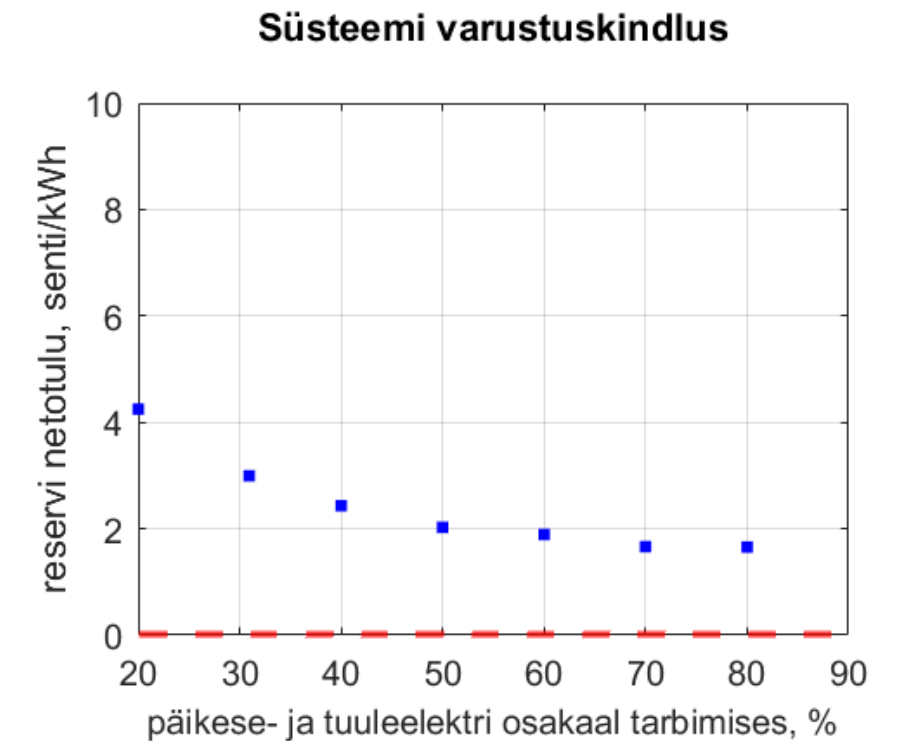
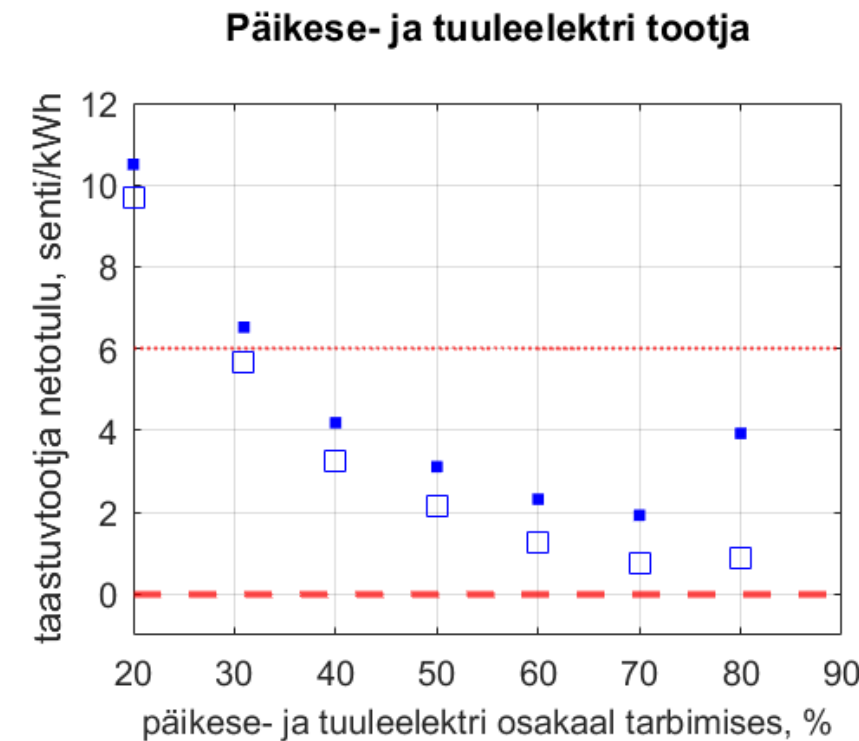
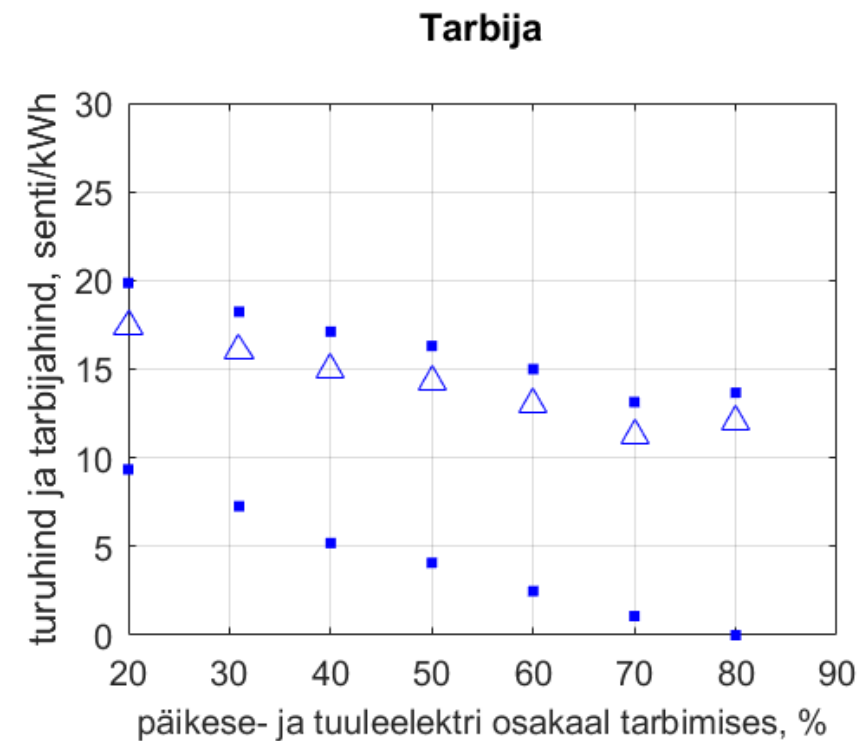
- ❖ Tasemel kus päikese- ja tuuleenergia saavutab 70% tarbimisest toimub järsk taastuvenergia toetuse tõstmise vajadus

- ❖ Taastuvenergia lisandumine ja madalad hinnad vähendavad tipujaamade koormust ja tulu

- ❖ Tipujaamade toetusvajadus hindade langedes küll tõuseb, aga mitte oluliselt, sest madal tarbimise-tootmise korrelatsioon jätab ruumi hinnatippudele millelt teenida

- ❖ Tarbija lõpphind stageerub päikese- ja tuuleelektri 70% osakaalu tasemel

- ❖ Väga madala oodatava börsihinna tingimustes tarbimiskaja väheneb – puuduv hinnastiimul.

Stsenaarium (2): Estlink3 ja Soome hinnarežiimi mõju

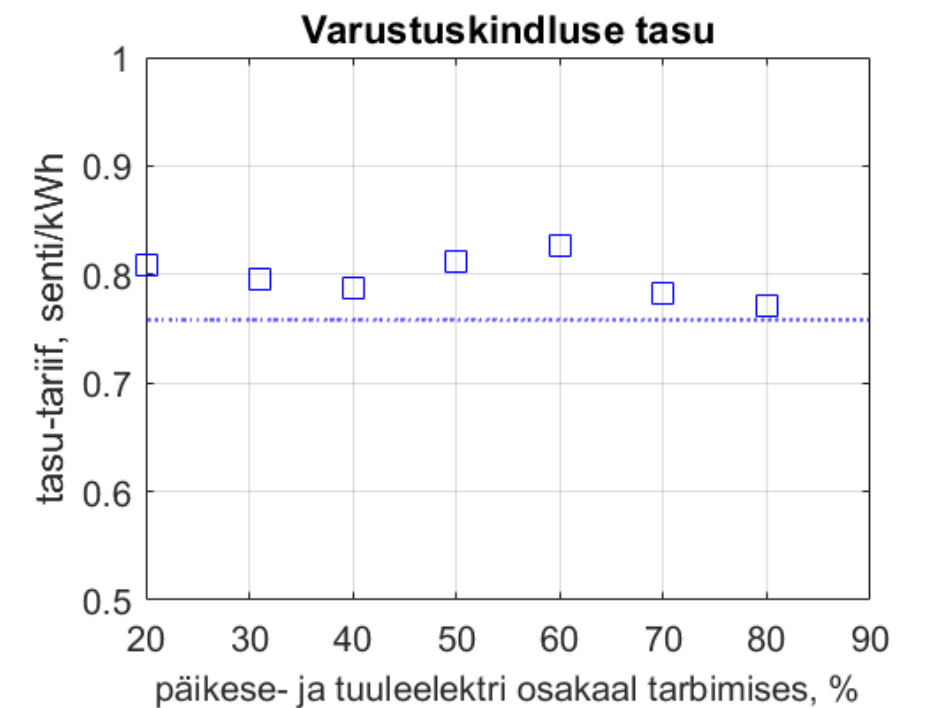
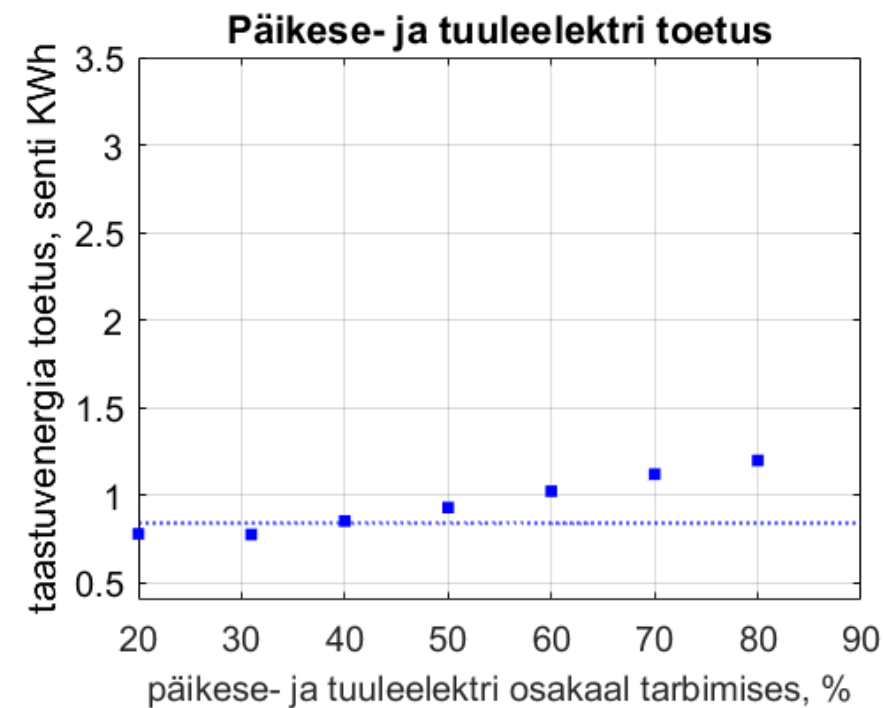
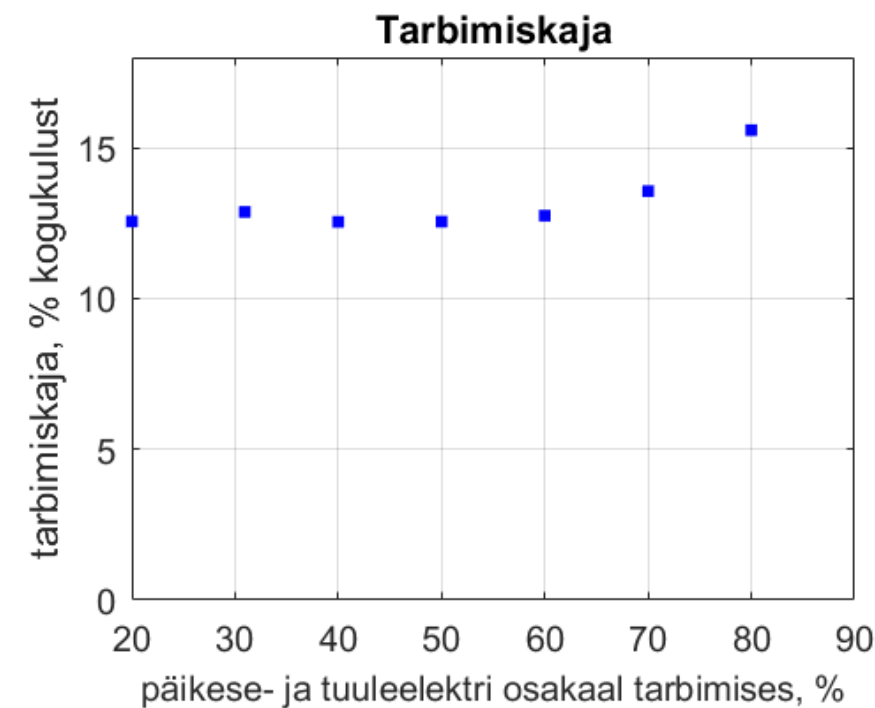
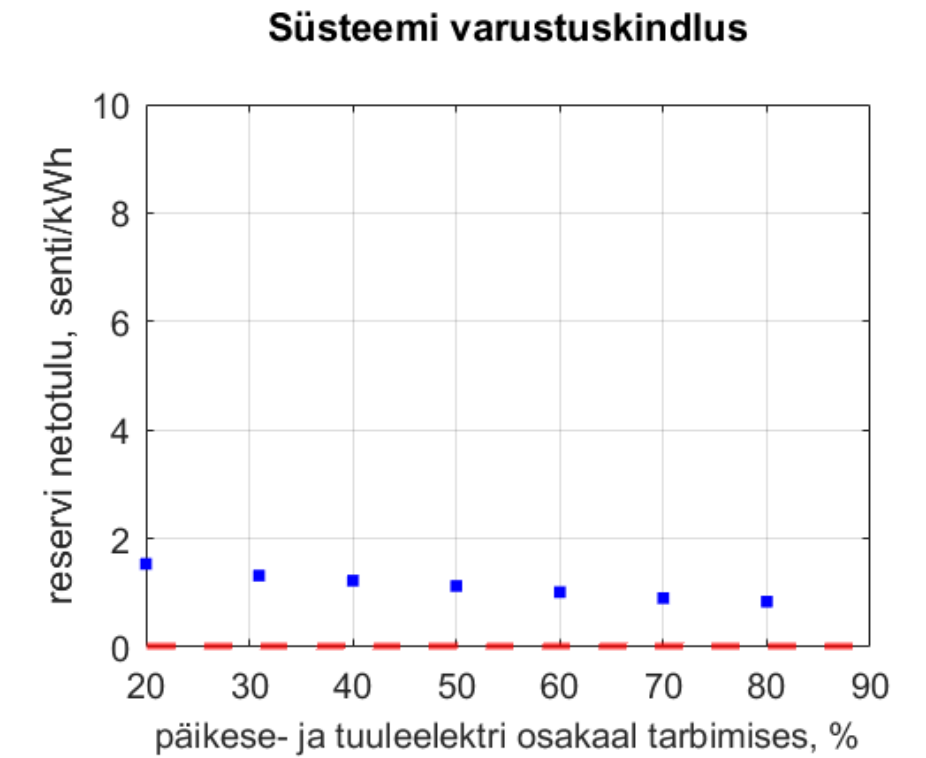
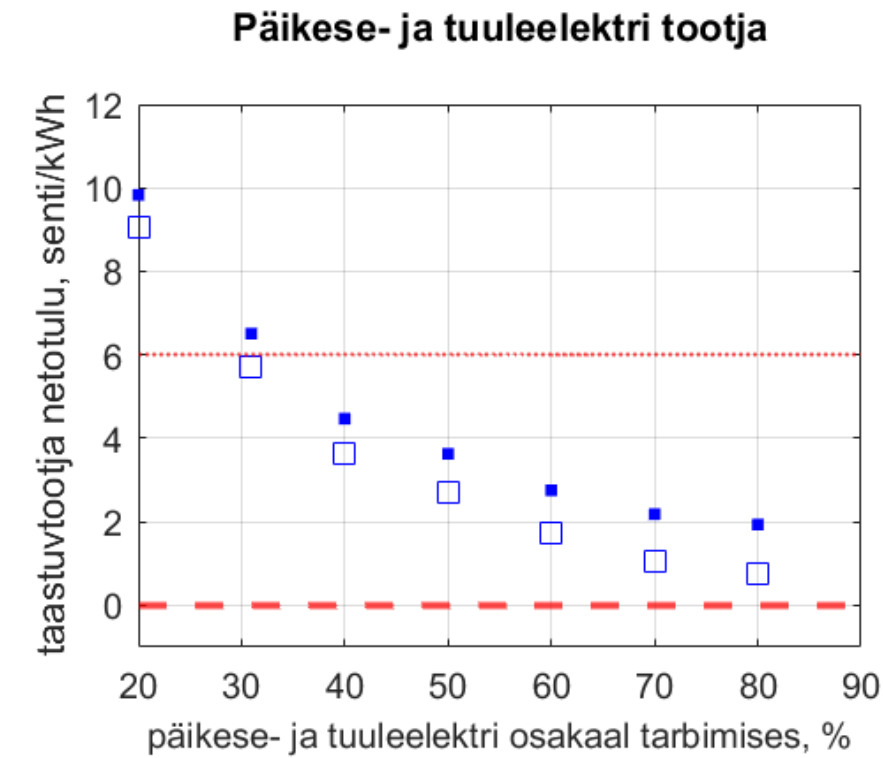
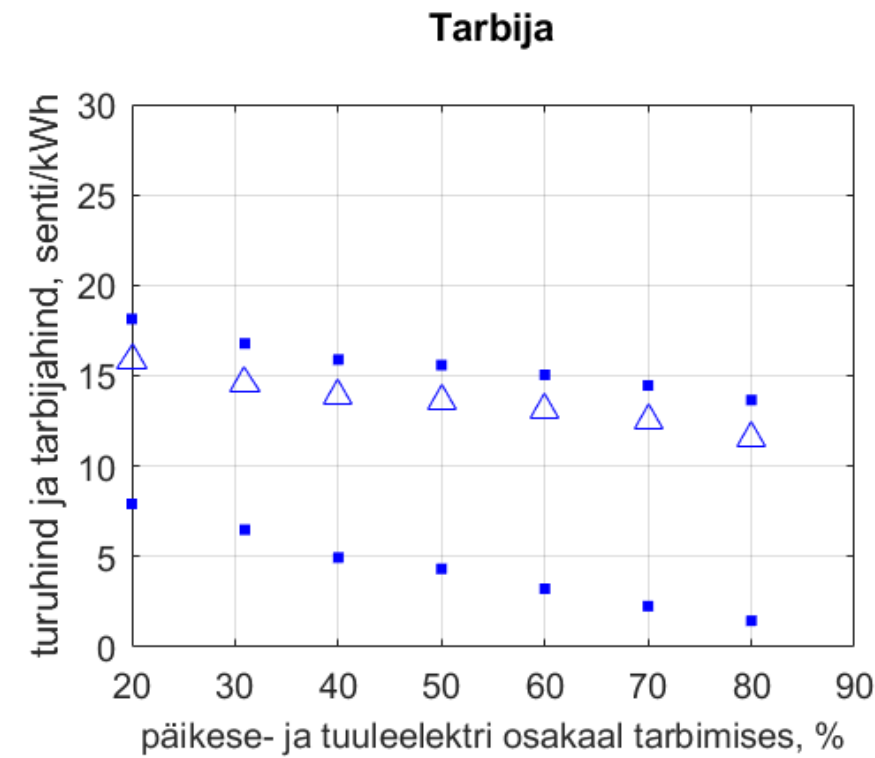
Kadri Männasoo

21

- Valdavaks saab Soome hinnarežiimi mõju ja aeglustuvad dünaamikad suuremas režiimis

- ❖ Keskmise turuhind langeb ja läheneb Soome hinnatasemele
- ❖ Päikese- ja tuuleparkidel on väiksem mõju turuhinnale
 - börsihind langeb päikese- ja tuuleenergia lisandudes aeglasemalt
- ❖ Päikese- ja tuuleparkide netotulu langeb, toetusvajadus kasvab, kuid mõõduka kasvudünaamikaga
- ❖ Taastuvenergia toetuste tõstmise asemel on optimaalsem lahendus tarbijate suurem nõudluse juhtimine
- ❖ Estlink3 vähendab oluliselt Eesti tipujaamade töökoormust
 - Tipujaamade toetusvajadus tõuseb
- ❖ Suurem tarbimiskaja vähendab tiputarbimist, vajadust tipujaamade ja nende toetamise järele.
- ❖ Tarbija lõpphind muutub MJE kasvades vähe, dünaamikat pidurdab toetuste tõstmise vajadus.

Järeldused ja soovitused

- Eesti vajab oma elektrituru „mudelit“
 - Elektriturg peab toetuma mitmele sambale: eri energiatehnoloogiatele ja –allikatele
- Vajalik on arutelu energiatehnoloogiate ja –allikate integratsioonist, mitte vastandamisest
 - Integreeritud süsteem ei sünni turujõudude nähtamatu käe abil (vt ka Sulling & Raasuke)
 - Turujõud on päikeseenergia tootmist järsult kasvatanud, tuulenergia arendused on soikunu
- Täiendavalt on vaja majandusliku agentsuse vaadet
 - Kes investeerib? Kes opereerib?
 - Millised on omatuluväljavaated? Milline on vajadus siirete ja toetuste järele?
 - Millised on turuosaliste stiimulid ja sellega seotud dünaamikad?
- Eestil on vaja nii tuule- kui päikeseelektriting ning juhitavaid võimsuseid
 - Tipujaamadel on oluline roll varustuskindluses:
 - ❖ uued välisühendused tõstavad süsteemi varustuskindlust ja regiooni energiajulgeolekut
 - Tipujaamade rajamisel arvestada maksumust ühiskonnale
 - ❖ tarbimise kohandamine muutlikule taastuvenergiale võib tipujaamad jätta tööta, mõelda võimalikele alternatiivsetele rakendusvõimalustele, ja optimaalsele dimensioneerimisele
 - Uued välisühendused toovad kaasa madalama börsihinna, aga ei pruugi langetada oluliselt tarbija lõpphinda, sest toetusvajadus eeskätt varustuskindlust tagavatele tipujaamadele tõuseb

Juhtimise roll tehnoloogia rakendamisel tootlikkuse kasvuks

Priit Vahter (Tartu Ülikool)

Kuidas saavutada tootlikkuse hüpe?

Eesmärk ja vahendid

- Eesti soovib tõsta tootlikkust vähemalt 110%ni EL-i keskmisest.
- See nõuab tehnoloogiate (automatiseerimine, digitaliseerimine, tehisaru jt) ja juhtimis- ning töökorralduse uuenduste **koosmõju mõistmist**.

Tootlikkuse järgmine hüpe tuleb juhtimisest

- Tehnoloogiast üksi ei piisa. Vaja on paremat juhtimiskvaliteeti tehnoloogiate rakendamiseks.
- Automatiseerimise mõju tootlikkusele on eriti tugev, kui seda kasutatakse koos töökorralduse ja juhtimisuuendustega.
- Automatiseerimine eraldi suurendab tootlikkust 6–9%, aga koos organisatsiooniliste uuendustega annab see kasvu kuni 24%.
- Tehisaru rakendamise tegelik mõju avaldub vaid siis, kui tööprotsessid ja otsustamiskultuur on vastavuses tehnoloogia vajadustega.

Automatiseerimise ja tehisaru mõju tootlikkusele on eriti tugev, kui neid kasutatakse koos töökorralduse ja juhtimisuuendustega

Mõjud Eesti ettevõtete tootlikkusele, % kasv

Analüüsi fookus	Valdkond (kasv %)	Töötlev tööstus	Teadmusmahukad teenused
Automatiseerimine		6,3***	8,9*
Automatiseerimine koos organisatsiooniinnovatsiooniga		9,3***	24,8**
Tehisaru rakendamine		n.s.	n.s.
Tehisaru rakendamine koos organisatsiooniinnovatsiooniga		18,9*	23,2*

- Edukamad on, kel **varasem kogemus** tehnoloogia kasutuselevõtus.
- Mineviku investeringud ja juhtimisvõimekus määravad tänase edu, eriti töötlevas tööstuses, kus rajasõltuvus on tugev.

Period: 2000-2023

Kitsaskohad

1. Süvenev tootlikkuslõhe

- **Tippude ja mahajääjate lõhe** süveneb ilma sihitud sekkumiseta, kuna varasem kogemus ennustab tulevast edu.
- Tippudele on vajalik innovatsioonitugi. Mahajääjatele on esmatähtis **baasvõimekuse ja juhtimisoskuste arendamine**.
- **VKE-de kitsaskohaks** eelkõige juhtimis- ja organisatsioonivõimekus.

2. Oskuste kriitiline roll

- Innovatsioon suurendab nõudlust **sotsiaalsete ja koostööoskuste** järele kõigil tasemetel.
- Paremat palka saavad need, kel on oskused, mis tagavad tegevuste koordineerimise ja kvaliteedi. Töötajad, kel on **korruga** sotsiaalsed, kognitiivsed ja tehnilised oskused, teenivad **kõrgemat palka**.
- Madala oskustasemega töötajate sotsiaalsete oskuste arendamine on tõhus viis tootlikkuse ja palkade tõstmiseks.

Innovatsioon suurendab nõudlust sotsiaalsete ja koostööoskuste järele kõigil tasemetel

Oskuste palgapreemia automatiseerimisse investeerivates Eesti ettevõtetes

Sotsiaalsete oskuste võtmevaldkonnad (top 10)	Automatiseerimine	
	Vaatlusaastal	Pidevalt viimasel viiel aastal
Suhtlus kolleegide ja klientidega	+32%	+37%
Kokkulepete sõlmimine ja haldamine	+38%	+42%
Erialaste kontaktide loomine ja arendamine	+44%	+48%
Koostöö ja loovus	+28%	+29%
Juhiste andmine ja ülesannete selgitamine	+32%	+39%
Töötamine meeskonnas	+23%	+24%
Tagasiside kuulamine ja omaksvõtt	+26%	+27%
Õpetamine ning juhendamine	+37%	+43%
Kolleegide aitamine ja toetamine	+35%	+39%
Murede ja kaebuste lahendamine	+49%	+62%

Period: 2011-2023

Soovitused

- Toetada konkreetseid sekkumisi (nt koolitused, innovatsiooniarenduse nõustamine, rahastusskeemid), mis aitavad ettevõtetel **arendada organisatsiooniinnovatsiooni oskusi** ning suurendavad juhtkonna ja töötajate valmisolekut neid rakendada.
- Oskuste arendamisel tuleks rõhku panna **täiend- ja ümberõppele** (mikrokraadid, modulaarkursused, ettevõtete–haridusasutuste koostöö).
- Tagada **toetusmeetmete kättesaadavus väljaspool suuremaid keskusi** asuvatele ettevõtetele nende lähedal, kasutades maakondlike arenduskeskuste ja KOVide ettevõtlusnõunike võrgustikke.
- Edendada ettevõtete vahelist kogemuste ja parimate praktikate jagamist (nt **koostöövõrgustikud, mentorlus, klastrid**). Eesmärk on leevendada rajasõltuvuse mõju ja kiirendada mahajääjate tootlikkuse kasvu.

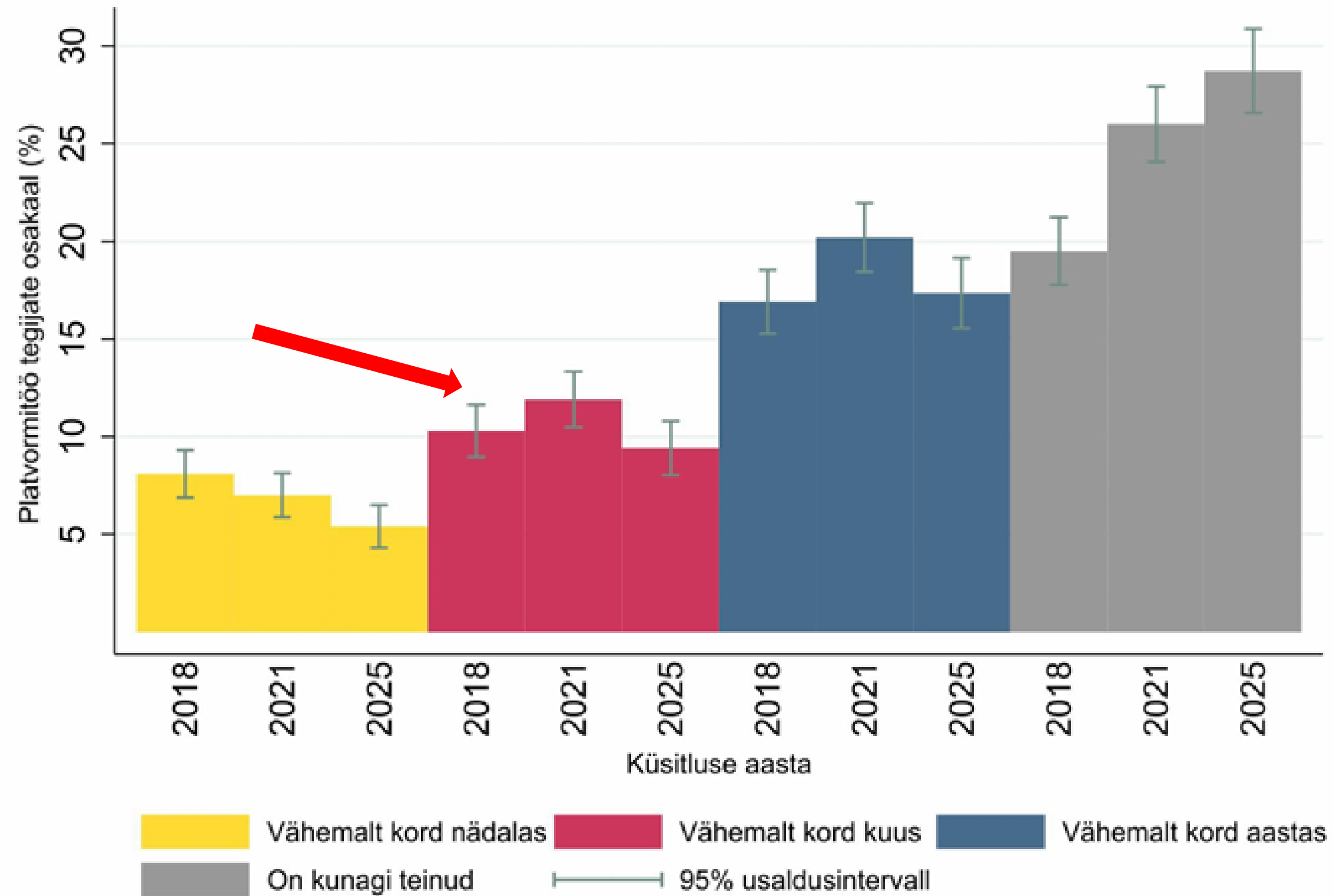

Platvormimajanduse olukord ja tulevikuväljavaated Eestis

Olavi Miller (Arenguseire Keskus)

Platvormitöö tegijate arv pigem väheneb

*Arenguseire Keskuse ja Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi poolt tellitud ning ministeeriumi ja Eesti Teadusagentuuri poolt rahastatud platvormitöö uuring „Platvormitöö mõjud ja tulevikusuunad Eestis“.

Uuringut viivad läbi TalTech, Tartu Ülikool ja Tallinna Ülikool. Uuring on jätk Arenguseire Keskuse tuleviku töö uurimissuunale, mille raames kaardistati platvormitööd Eestis aastail 2018 ja 2021.

Platvormitöö uuring kestab 2026. aasta oktoobrini.

Tabel 1. Platvormitöö tegijate osakaal aastatel 2021 ja 2025 platvormitöö sageduse ja küsitlusele vastamise keele lõikes, tööealine elanikkond vanuses 18-64 eluaastat.

Platvormitöö sagedus	2021			2025		
	Kõik (%)	eesti keel (%)	vene keel (%)	Kõik (%)	eesti keel (%)	vene keel (%)
Vähemalt kord nädalas	7 (u 56 000 in)	5.9	9.5	5.4 (u 47 000 in)	3.8	8.9
Vähemalt kord kuus	11.9 (u 96 000 in)	10.32	15.6	9.4 (u 82 000 in)	7.5	13.6
Vähemalt kord aastas	20.2 (u 161 000 in)	17.8	25.5	17.3 (u 150 500 in)	14.75	23
On üldse kunagi platvormitööd teinud	25.9 (u 208 000 in)	23.9	30.6	28.7 (u 249 000 in)	27.2	31.9

Enamik proovib platvormitööd **ajutiselt või kõrvaltöona**.

Platvormitöö on koondunud **Harjumaale ja linnadesse**, kuid maapiirkondade osakaal kasvab.

Vähenenud on kullerteenuste ja lihtsa IT- töö osakaal.

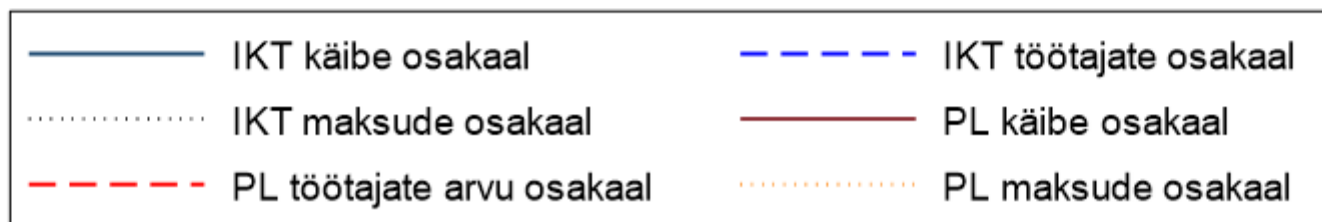
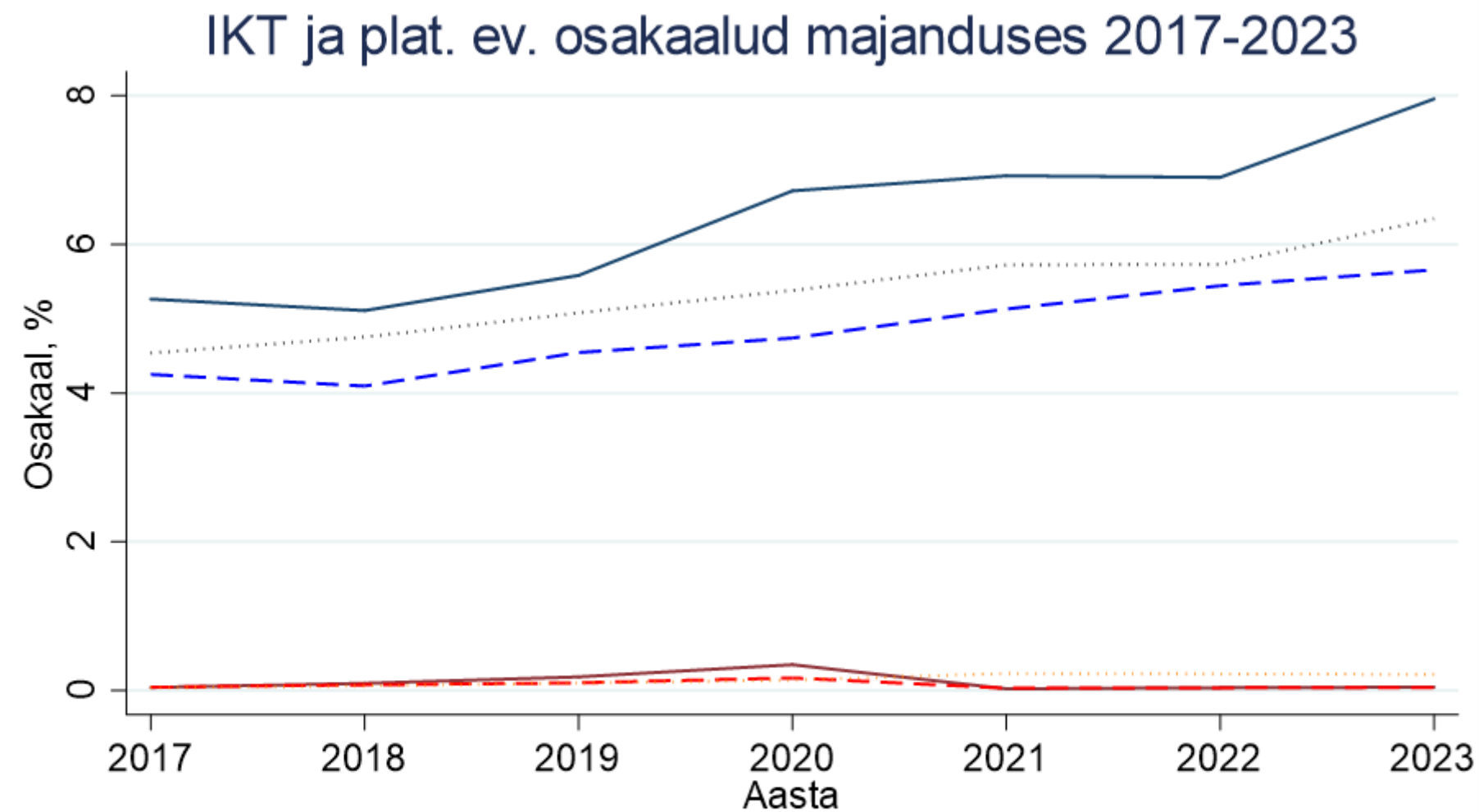
Kasvanud on:

- **sõidujagamine**
- **tasustatud sisuloome**
- isiku- ja majapidamisteenused

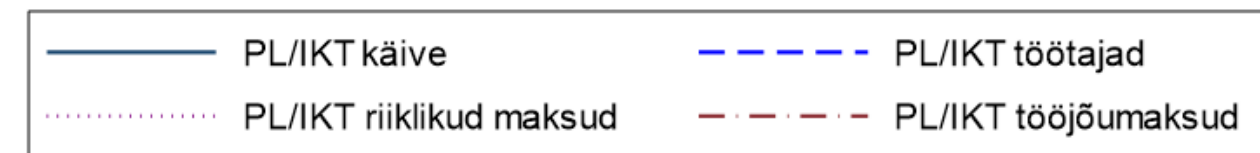
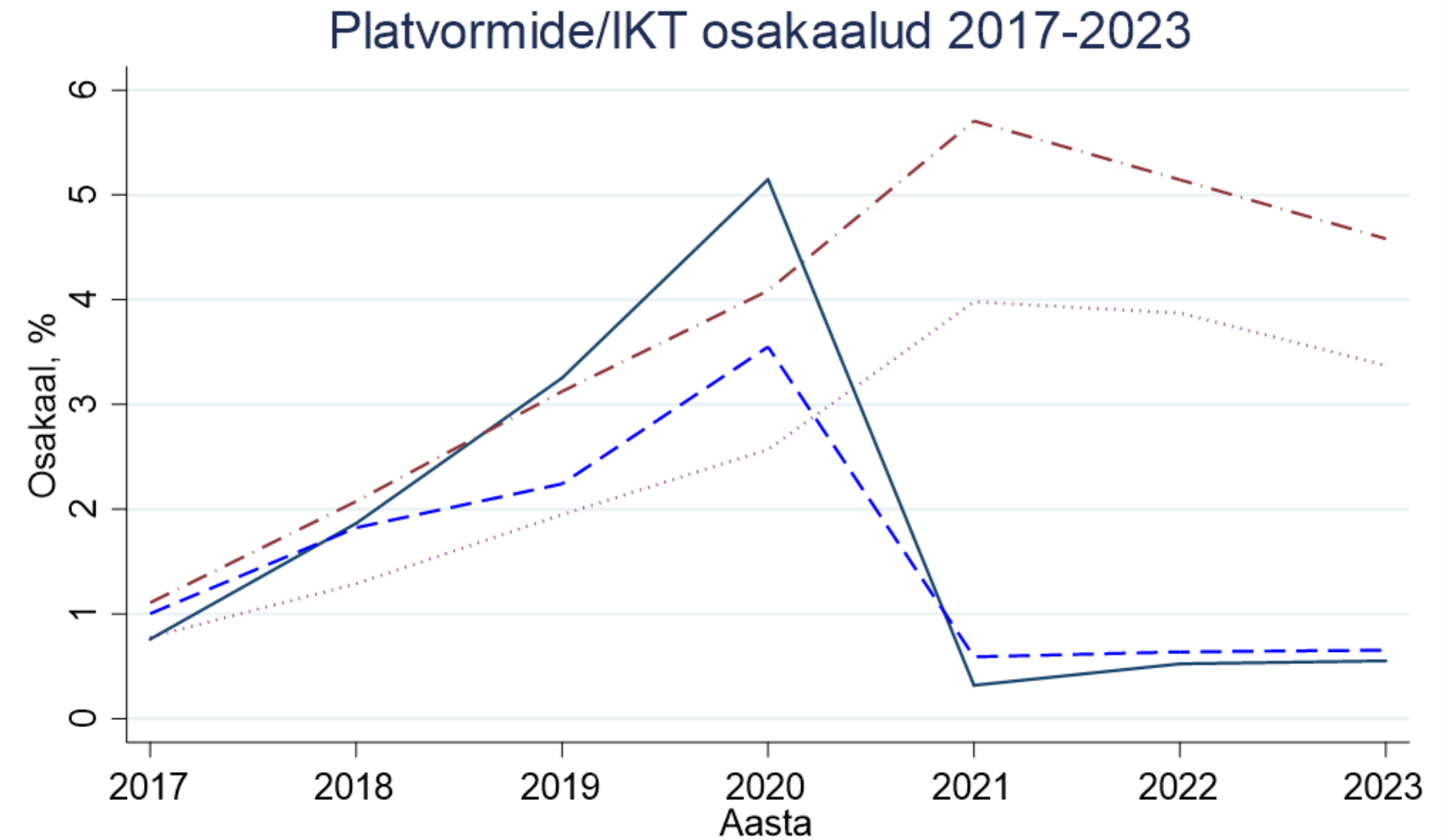
Platvormitöö ei ole ainult “noorte töö”:

- kasvab **35–54-aastaste ja pensioniealiste** osakaal
- veebipõhine töö on levinud pigem kõrgema haridusega, kohapõhine madalama haridusega töötajate seas.

Platvormiettevtete osakaal Eesti majanduses on veel väike

Osakaal on % kogu käibest/maksudest/töötajatest.

Osakaal on platvormiettevtete käive/maksud/töötajad suhtena IKT sektori omale.

Andmetest on näha, et IKT sektor kasvab selgelt kiiremini kui platvormiettevtete sektor.

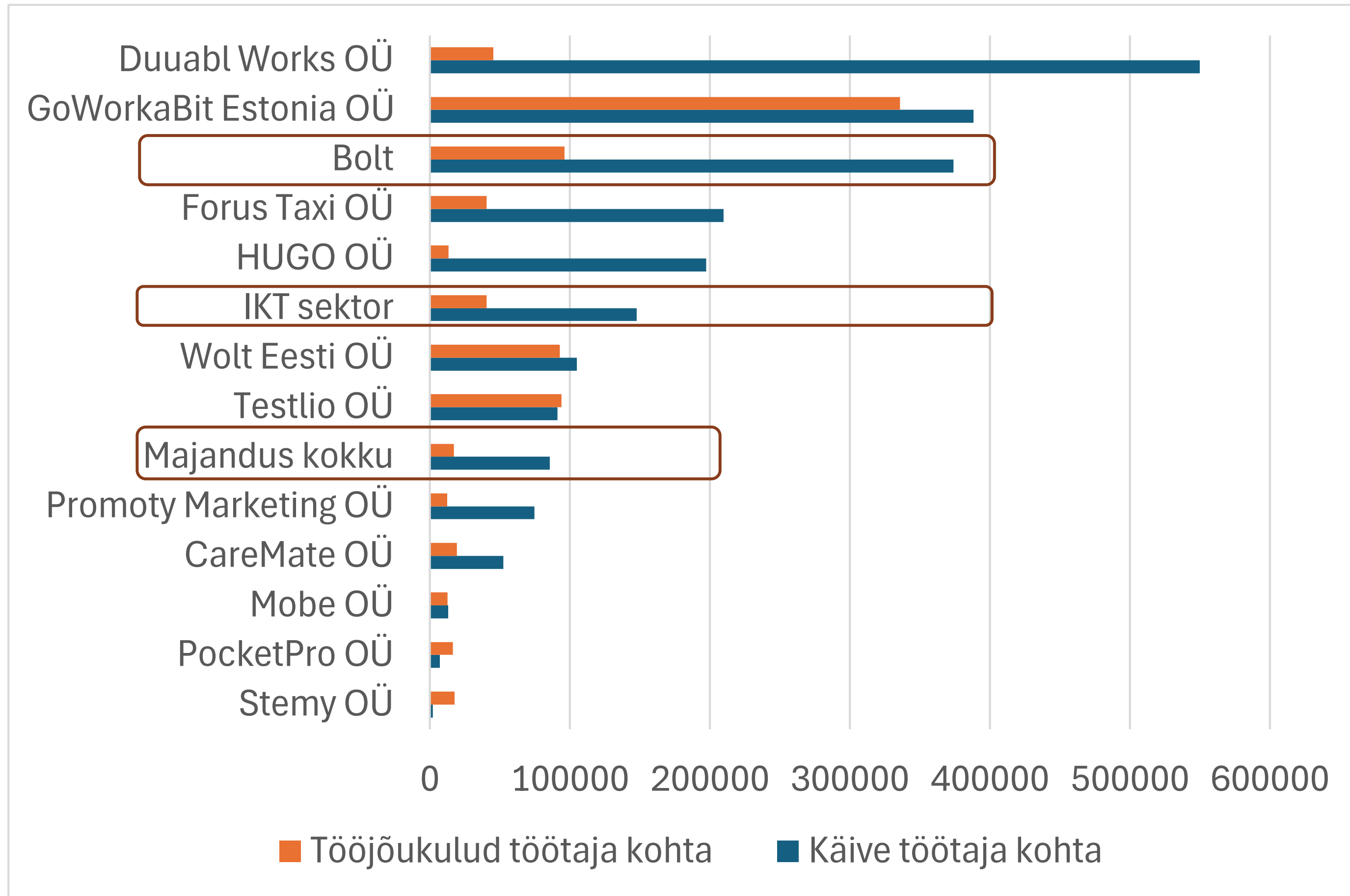
Sissetulekud on valdavalt madalad ja seotud töötundide arvuga

- kohapõhisel platvormitööl keskmiselt ~100 tundi kuus
- veerand kulleritest ja taksojuhtidest töötab **50h nädalas või rohkem.**

Sotsiaalkaitse on lünklik, eriti neil, kellel platvormitöö on ainus sissetulek.

Paljud näevad platvormitööd ajutise tööna, mitte karjäärina.

Platvormiettevtete käive tootaja kohta on pigem kõrge

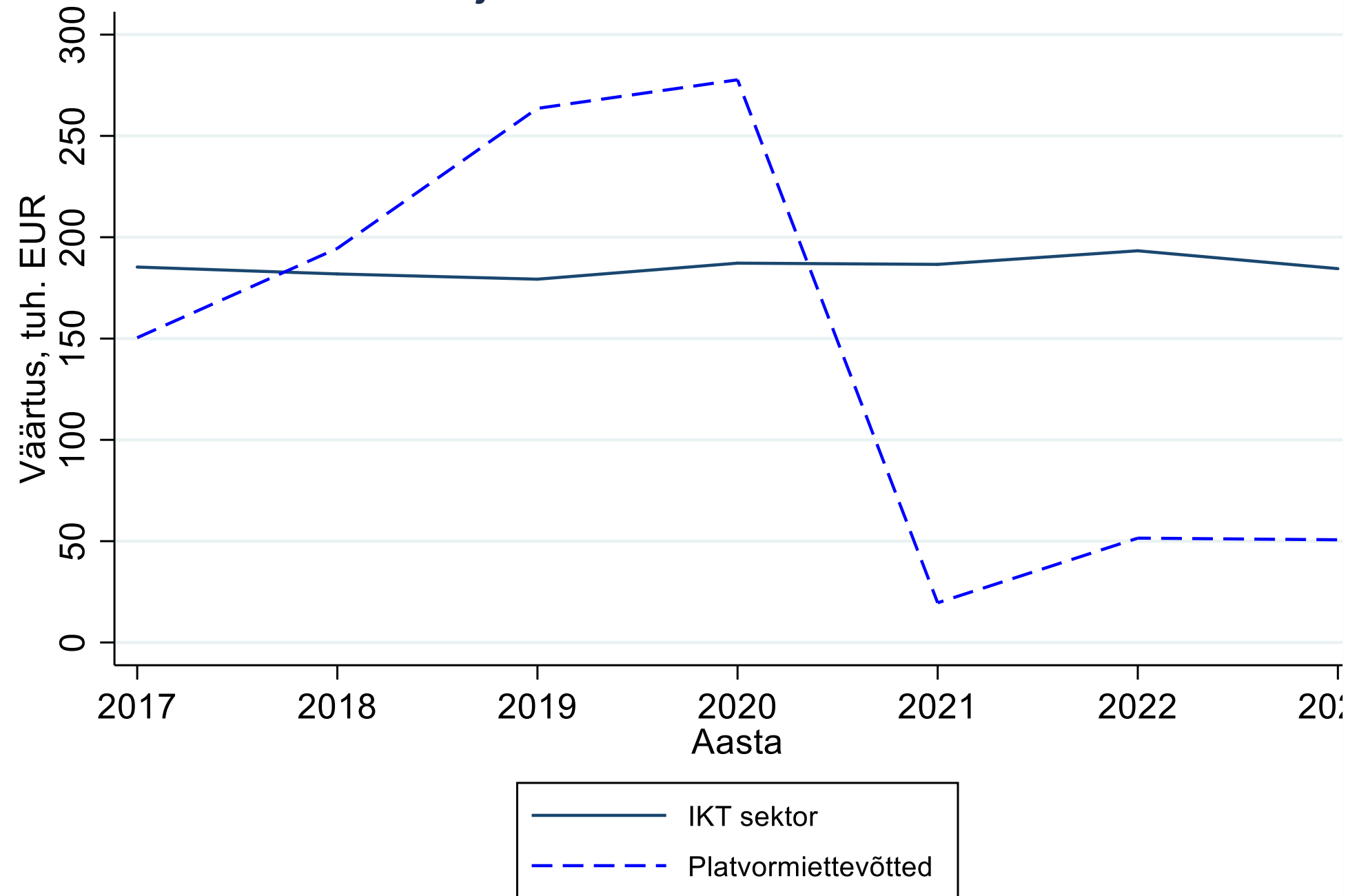

- **Käive tootaja kohta** on platvormiettevtete seas 2023/2024 olnud pigem kõrge, kuigi leidub ka keskmisest madalama näitajaga ettevõtteid.
- **Toojoukulud tootaja kohta** ületavad majanduse keskmist

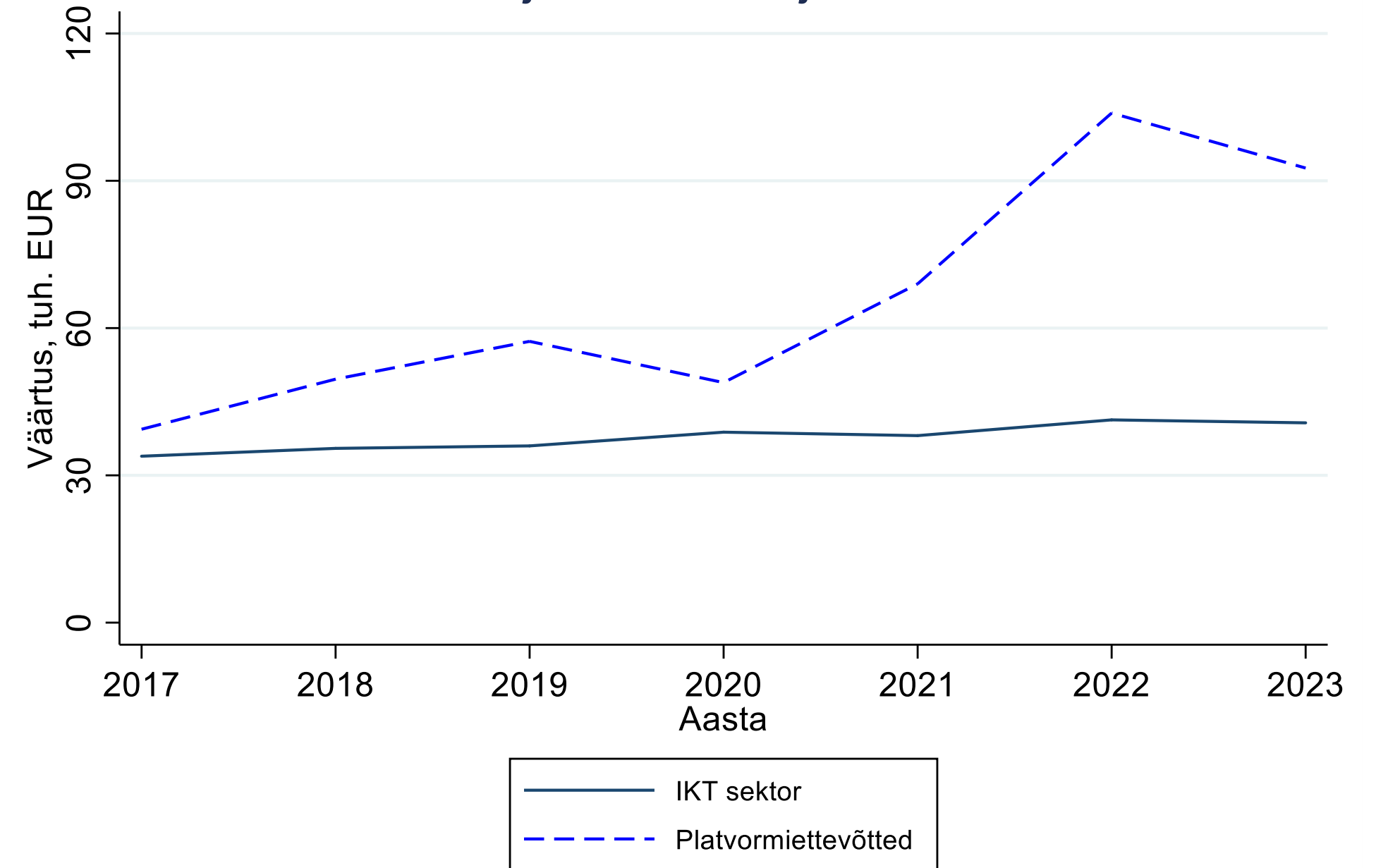
Platvormiettevõtete keskmine palgatase on kõrge

Keskmine tööjõu tootlikkus käibe alusel 2017-2023

Keskmine tööjõukulu töötaja kohta 2017-2023

2021. aasta languse põhjus pole üheselt selge. See võib olla covid-kriisi lõppemise efekt, mil platvormimajanduse eelis konkurentide ees vähenes, kuid languse ulatus on kahtlaselt suur. PL valim koosneb 17 ettevõttest, seega võivad üksikud ettevõtted põhjustada suuri muutusi.

Tulevik – trendid & tegurid

- **Suur tehisaruga (AI) seotud määramatus** – platvormiettevõtted on enamasti ka tehnoloogiaettevõtted ja oodatakse, et tehisarul saab olema suur mõju. Aga kas positiivne või negatiivne, pole selge. AI kui konkurendi reguleerimiseks pakutakse nn „robotimaksu“, analoogselt tööjõumaksule.
- **Võimalik konsolideerumine ja mitteplatvormide sisenemine turule** – platvormide ja mitteplatvormide sarnasemaks muutumine ehk platvormide turueelis aja jooksul kaob.
- **Ühiskonna vananemine kui võimalus** – platvormiettevõtted näevad, et tegusad pensionärid on kõige kiiremini kasvav iseseisva teenuseosutaja (*freelancerite*) segment.
- **Keskkonnateemad** kui võimalus - autostumise piiramine linnades avab turgu näiteks rattakulleritele.
- **Platvormitöö tegijate sotsiaalkaitse vajadust mõistetakse**, kuid lahendusteks pakutakse nõ Leedu varianti, kus kõik tööjõumaksud on töötaja kanda, või Inglismaa varianti, kus kehtib vahepealne töötaja kategooria (*worker*), kellel on tavapärase töötajaga (*employee*) võrreldes piiratud õigused näiteks vallandamise ja koondamise puhul, kuid kes saavad tasustatud puhkust ja koguvad pensioni.

Kaitsetööstuse roll Eesti ekspordi ja lisandväärtuse mootorina

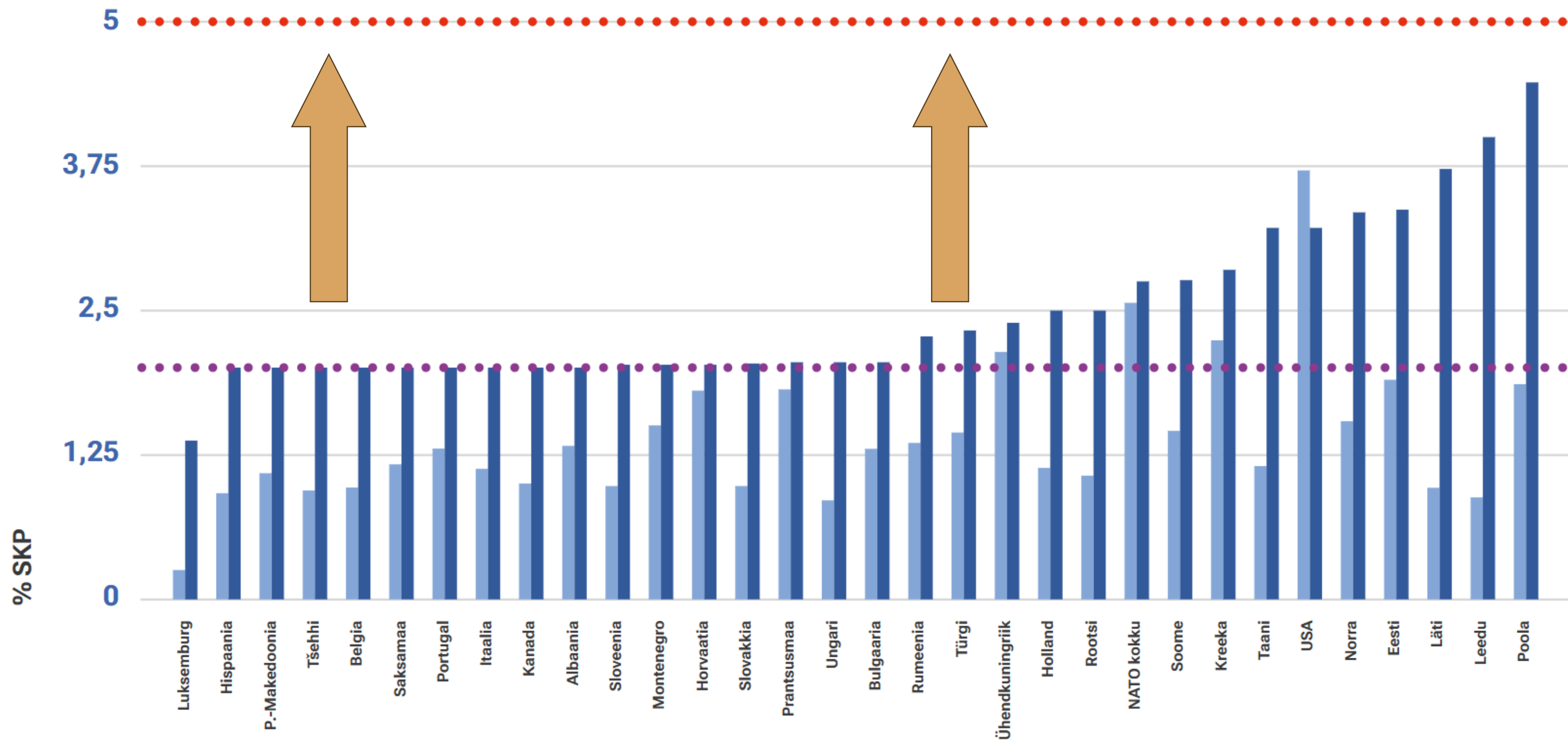
Olavi Miller (Arenguseire Keskus)

Euroopa julgeoleku uus ajastu

NATO kaitsekulud, % SKP

2014 2025e 2025 eesmärk 2035 eesmärk

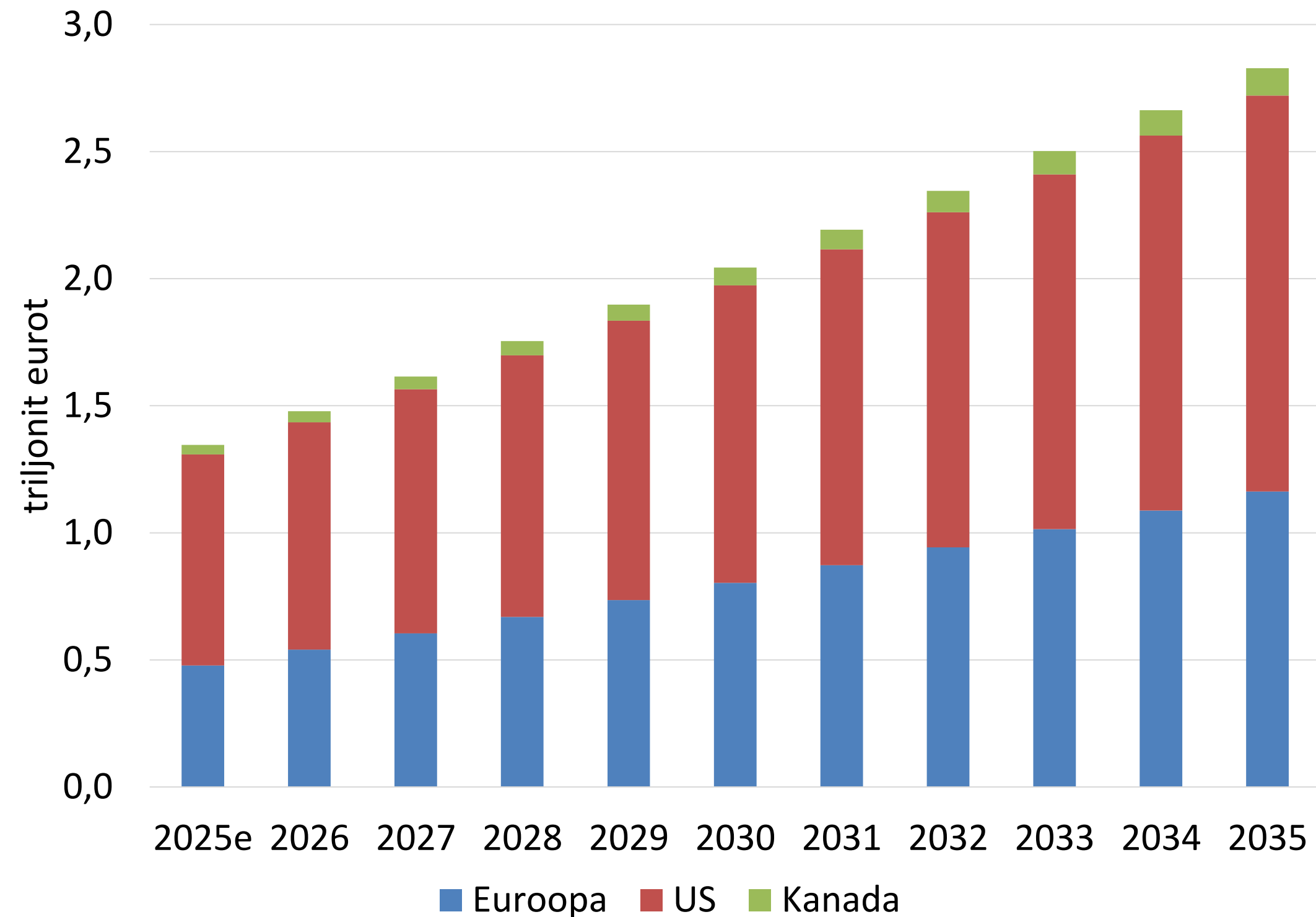
Allikas: autori joonis NATO andmetel

1,35 triljonilt aastas 2,83 triljonile aastas

- NATO eelarve kasv tuleb kahest komponendist:
 - 1) reaalne SKP kasv 1-2% aastas (IMF'i WEO '25 oktoobri hinnang)
 - 2) lineaarne lähenemine 5% SKPst eesmärgile
- Euroopas oleks vastav 10 a summeeritud lisandus 3,35 triljonit ja USAs 2,90 triljonit eurot.
- **Sellisel juhul on kümne aasta keskmine eelarve juurdekasv Euroopas 335 miljardit eurot aastas.**
- Kõik numbrid on 2025. aasta väärtuses ehk ilma inflatsiooni arvestamata.

NATO kaitsekulud, projektsioon 5% SKPst 2035

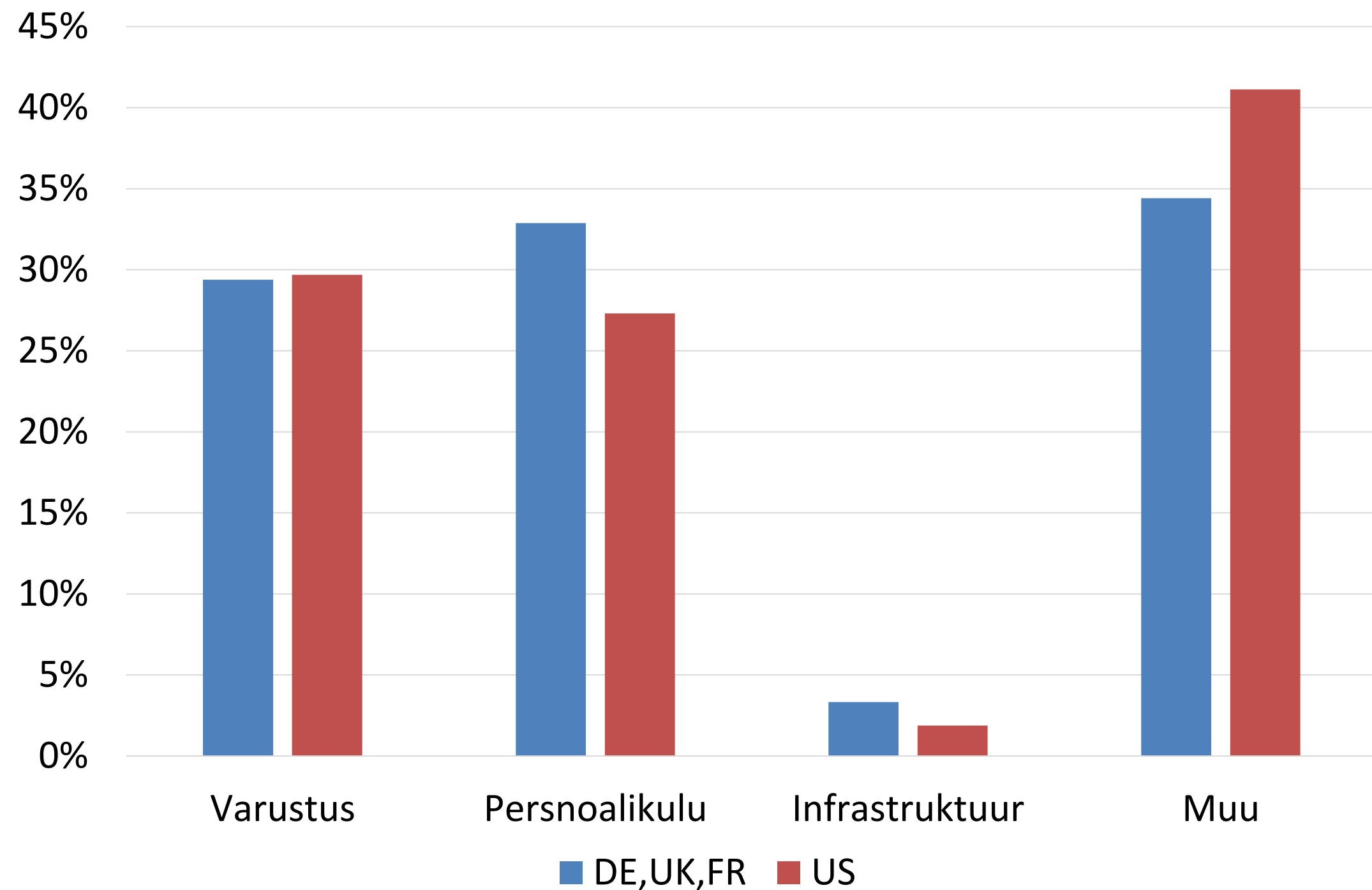
Kuidas kaitsekulud jaotuvad?

Lähtudes Euroopa kolme suurima riigi kaitsekulude senisest jaotusest lisanduks seega kümne aastaga

- personalile 1,1 triljonit eurot,
- **varustusele 0,98 triljonit eurot,**
- infrastruktuurile 0,11 triljonit eurot
- muudele kulutustele 1,15 triljonit eurot,
- kõik numbrid 2025 väärtuses.
- **Draghi raporti sõnul läheb USA kaitsekuludest 16% innovatsiooni ja arendusse, samal ajal kui Euroopas on see näitaja ainult 4,5%.**

NATO kulude struktuur, 2025

Allikas: autori joonis NATO andmetel

Euroopa julgeolekukriis kasvatab kaitsekulusid

NATO kaitsekulude eesmärk **5% SKP-st aastaks 2035** →
NATO aasta-eelarve kahekordistub.

Järgmise 10 aasta jooksul investeerib Euroopa täiendavalt
~1-1,3 triljonit € kaitsevarustusse.

Euroopa Liidu strateegiline eesmärk vähendada sõltuvust
USA relvastusest vähemalt **50%**le →

EL-sisene varustuse turunõudlus kasvab 49–80 mld €
aastas.

→ Tekib suur, kiiresti kasvav ja pikaajaline turg, kuhu ka
Eesti ettevõtetel on reaalne sisenemisvõimalus

Eesti tugevused:

- Küberkaitse
- Autonoomsed maismaa- ja õhusüsteemid
- Kahesuguse kasutusega tehnoloogiad
- **Kui Eesti suudab säilitada praeguse 0,44-protsendilise osakaalu Euroopa Liidu riikide varustuskuludes, lisanduks Eesti kaitsetööstusele igal aastal umbes 217 miljonit eurot käivet.**
- Ambitsioonikamal eeldusel, et Eesti turuosa kasvab 1%-ni, lisanduks igal aastal umbes 804 miljonit eurot käivet ja 269 miljonit eurot lisandväärtust.
- Eeldaks investeringumahtu 80 kuni 300 mln aastas.

	stsenaarium	
	konservatiivne	ambitsioonikas
NATO eesmärk SKP'st	5%	5%
Varustuse osakaal kogu kaitsekuludes	29,40%	40%
Euroopa impordikalduvus	50%	40%
Eesti turuosa varustuse kuludest	0,44%	1,0%
Lisandväärtus/käive	33,50%	33,50%
Perioodi keskmine lisandväärtus töötaja kohta aastas, eurot	60604	60604
Perioodi keskmine lisanduvate töötajate arv aastas	1200	4500
Sektori käive 2030, mld eur	1,81	4,75
Sektori käive 2035, mld eur	2,90	8,77
Sektori osa SKP'st 2030	1,35%	3,53%
Sektori osa SKP'st 2030	1,98%	5,99%

Kaitsekulude majanduslik mõju: struktuur loeb.

Kaitsekulutustel on üldjuhul **positiivne mõju SKP-le**, kuid mõju suurus sõltub sellest, **kuidas ja kuhu raha kulutatakse** ning ka majandustsükli faasist.

Lihtne import ei tekita majanduskasvu – **sisemaised investeeringud ja innovatsioon tekitavad multiplikaatori.**

Kirjanduses kaitsekulud kordavad **0.9 kuni 3**. Tulemus oleneb impordikalduvusest. Personalikulude kasvul on kõige madalam mõju.

Euroopa multiplikaatorid on kõrgemad kui USAs.

Toetavad tegurid

Takistavad tegurid

Sisemised tegurid

Tugevused

Küberkaitse teadmiskeskus
Tallinnas.
Autonoomsed lennu ja
maismaa süsteemid.
Kiirus ja paindlikkus.
Toetav institutsionaalne ja
poliitiline raamistik.

Nõrkused

Piiratud tööjõu ressursid.
Sisemine nõudlus piiratud.
Eesti Riik pole esimene klient.
Varasema kogemuse
puudumine.
Keskkonnapiirangud ja
kogukonna vastuseis.

Välised tegurid

Võimalused

Suur kaitsetööstuse
nõudluse kasv Euroopas.
Rahastuse toetusmeetmed.
“Battle-tested” lahendused
koostöös Ukrainaga.

Ohud

Proteksionistlik lähenemine
ja piiratud ekspordivõimalus.
Pangadussektori tõrjuv
suhtumine rahastamisel.
Arendustegevust piirav EL'i
regulatsioon.

Toetavad tegurid

Takistavad tegurid

Lahendused

Sisemised tegurid

Tugevused

Küberkaitse teadmiskeskus
Tallinnas.
Autonoomsed lennu ja
maismaa süsteemid.
Kiirus ja paindlikkus.
Toetav institutsionaalne ja
poliitiline raamistik.

Nõrkused

Piiratud tööjõu ressurss.
Sisemine nõudlus piiratud.
Eesti Riik pole esimene klient.
Varasema kogemuse
puudumine.
Keskkonnapiirangud ja
kogukonna vastuseis.

- Riik on julge esimene klient.
- Riik on ka osanik kaitsettevõttes, st otseselt huvitatud kiirest arendustsüklist ja edust.
- Kogukonnad võivad, kui teevad koostööd.

Välised tegurid

Võimalused

Suur kaitsetööstuse
nõudluse kasv Euroopas.
Rahastuse toetusmeetmed.
“Battle-tested” lahendused
koostöös Ukrainaga.

Ohud

Proteksionistlik lähenemine
ja piiratud ekspordivõimalus.
Pangadussektori tõrjuv
suhtumine rahastamisel.
Arendustegevust piirav EL'i
regulatsioon.

- Kaasata potentsiaalsed sithriigid investeringusse ja arendusse.
- Leida kohapealsed partnerid, kellega koostööd teha.
- Lihtsustada laiemat kapitali kaasamist läbi ühise kaitsetööstusfondi.

Ajakava

- Ettevõtlusliitudega kohtumine 16.06 kl 14:30
- Peatükkide arendamine ja kujundamine juuni - september
- Raporti lõppversioon koos septembri algus
- Raportit tutvustav majanduskonverents Riigikogus 30.09
- Järgnevad tutvustused meediale, ministereeriumidele ja riigiasutustele jt

Aitäh!